

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Občanská válka v USA

Klára Količová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Občanská válka v USA

Klára Količová

Vedoucí práce:

PhDr. Roman Kodet, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat PhDr. Romanu Kodetovi, Ph.D. za odborné vedení při mé bakalářské práci, za cenné rady, věcné připomínky a především za trpělivost, se kterou se mi věnoval.

Obsah

Obsah	5
1. ÚVOD.....	6
2. Příčiny – hospodářské a sociální rozdíly Severu a Jihu	10
2.1. Hnutí za zrušení otroctví – první vzepření.....	14
2.2. Republikáni a demokraté	18
2.3. Konfederované státy americké a Jafferson Davis	21
3. Průběh občanské války	24
3.1. Rok 1861.....	24
3.2. Rok 1862.....	27
3.3. Rok 1863.....	31
3.4. Rok 1864.....	37
3.5. Rok 1865.....	39
4. Období po Americké občanské válce	42
4.1. Poválečná stabilizace a rekonstrukce Jihu	43
5. ZÁVĚR.....	49
6. BIBLIOGRAFIE	51
7. RESUMÉ	52

1. ÚVOD

Bakalářská práce s názvem *Občanská válka v USA* pojednává o složitém období, kterým Spojené státy americké procházely před občanskou válkou, během ní a především po jejím ukončení, v období takzvané *rekonstrukce*. V předválečném období se mezi Jihem a Severem Spojených států začala prohlubovat diference, jež se týkala politické a sociální sféry, avšak také průmyslu či hospodářství. Zatímco na Severu se rozvíjela industrializace, mechanizace a modernizace výroby a také se zde rozrůstala výstavba infrastruktury, Jih stále zůstával zemědělskou oblastí. Z velké části byl zaměřen pouze na produkci bavlny, pro niž byla na Jihu vhodná půda. Pěstování bavlníku bylo pro Jižany více než typické, pro obživu a výdělek byla tato činnost prakticky nutná. Plantáže s bavlníkem tvořily rozsáhlá území a její majitelé k náročné práci využívali levné otročké síly. Instrukce otrokářství byla dalším rozdílem mezi vyspělejším Severem a zaostalým Jihem. Otroci, kteří byli do Spojených států z Afriky dovezeni, byli následně umístěni na trh, kde je majitelé plantáží dražili. Zde také docházelo k rozdělování rodin, kdy matky byly oddělovány od svých dětí, protože si je zkrátka koupil někdo jiný. Odtud pak otrok putoval většinou přímo na plantáž či v lepším případě do domu svého pána, kde se stal sluhou. Otroci pracovali v nelidských podmínkách s velmi dlouhou pracovní dobou, při práci byli často bičováni a odměnou pro ně bylo pouze minimální ošacení a stejně minimální strava. Otrokem se mohl stát muž, žena i dítě a bylo s nimi zacházeno pouze dle úsudku jejich pána. Život otroků velmi podrobně zachycuje anglicky psaná publikace, jež je zároveň i autobiografií otroka Fredericka Douglassa.¹ Frederick byl otrokem již od dětství, vystřídal několik pánů a byl svědkem mnoha krutých činů, jež otrokáři páchali na „svém majetku“. V některých případech Frederick přihlížel také bičování rodinných příslušníků.

Rozdíly mezi Severem a Jihem byly před válkou propastné, po ekonomické stránce a také po stránce rasové. Na post prezidenta Spojených států byl však zvolen republikán Abraham Lincoln, jež se otevřeně stavěl proti otroctví, ne však z morálních důvodů, ale politických. Po vypuknutí občanské války se situace nejprve vyvíjela ve prospěch Konfederace, v jejímž čele stál prezident Jafferson Davis. Rokem 1863 se však situace změnila. První změnou a vlastně i důvodem k pozdějšímu zvratu bylo

¹ DOUGLASS, Frederick, *Narrative of the Life of Frederick Douglass*, New York 1995.

Lincolnovo Prohlášení o zrušení otroctví, které vešlo v platnost 1. ledna 1863 a následně se stalo 13. dodatkem k americké ústavě. Tento krok vedl v Unii k možnosti verbovat do své armády muže černé pleti a tím ji početně posílit. Poté začaly vznikat oddíly složené pouze z černošských vojáků. Toto politické vítězství vysoce a pozitivně ovlivnilo veřejné mínění Severu a pozvedlo morálku unionistické armády. Od této chvíle byla vítězství většinou na straně federálních vojsk. Bitva u Gettysburgu v létě 1863 byla prvním důležitým vítězstvím, kterého Unie dosáhla. Konfедераční armádě naopak od tohoto roku sil spíše ubývalo, avšak generál Lee dokázal armádu Konfederace dovést až do roku 1865. Téhož roku musel Lee podepsat kapitulaci v Appomattoxu.

Po ukončení války byl vytyčen jasný cíl – rekonstrukce povstaleckého Jihu a obnovení jednoty Unie. Vzhledem k atentátu, jenž byl spáchán na znovuzvoleného prezidenta Lincolna, a jeho následné smrti se tohoto těžkého úkolu ujal Andrew Johnson, kterého Lincolnovo nenadálé úmrtí vyneslo z postu viceprezidenta na prezidentský. Proces rekonstrukce byl velmi složitý a dlouhodobý. Situaci na Jihu navíc ztěžovali stoupenci otrokářského režimu, kteří se nehodlali podříditi severní federální moci. Při vytváření nových vlád v jižanských státech docházelo k problémům ve chvíli, kdy se velmi podobaly těm předchozím a zároveň nebyli zástupci nově vzniklých vlád ochotni schválit 13. dodatek, avšak bez jeho ratifikace a bez ústavy, která by se shodovala s ústavou Spojených států, nemohly být přijaty zpět do Unie a poslední z těchto států se tak staly součástí Unie až roku 1870.²

Unie byla po roce 1870 opět již kompletní, avšak rasová segregace probíhala na Jihu i poté. Černošské obyvatelstvo se až hluboko do 20. století muselo potýkat s útoky a násilím, které často přecházely v lynčování. O tomto problému velmi dobře vypovídá publikace s názvem *Lynčování, zpráva o kruté minulosti USA*, jenž mi byla cenným přínosem k pochopení uvažování jižanské společnosti.³ Po jejím přečtení jsem však tápala, zda se příběhy z této knihy skutečně odehrály v těch samých Spojených státech amerických, jejichž nadčasová ústava byla vzorem pro vznik dalších. Toto dílo považuji za stěžejní v případě, že by si kdokoli chtěl vytvořit názor na velmoc Spojených států v 19. a 20. století.

Důležitým dílem pro vypracování mé bakalářské práce byly souhrnné Dějiny

² Posledními státy, které přistoupily k Unii, byly Virginie, Mississippi, Texas a Georgie.

³ JOËL, Michel, *Lynčování: zpráva o kruté minulosti USA*, Praha 2009.

Spojených států amerických od dvojice autorů George B. Tindalla a Davide E. Shia, jež mi poskytly celkový pohled na americké dějiny. Tato kniha mi pomohla pochopit základní souvislosti, příčiny občanské války, které sahaly hluboko do historie a také její samotný průběh a nejdůležitější okamžiky. Cenným přínosem mi byla také v otázkách poválečného uspořádání Spojených států, jelikož toto složité období popisuje stručně a srozumitelně, avšak nevynechává žádné významné události.

Publikace přímo zaměřené na období občanské války například od autorů Jiřího Hutečky⁴, Ivana Brože⁵ či Josefa Opatrného⁶ mi daly možnost komparace náhledu na tento válečný konflikt a především na důvody, které ovlivnily jeho počátek. Zde jsem navíc mohla porovnávat veškeré číselné údaje, které vypovídaly například o ztrátách na životech při jednotlivých bitvách. Po takovýchto komparacích jsem častokrát došla k závěru, že v některých publikacích jsou tyto údaje velmi zavádějící. Dalším zdrojem pro informace z období občanské války bylo dílo od autora Leonida Křížka, jenž mi bylo přínosem především po vizuální stránce věci, jelikož má bohatou obrazovou přílohu.⁷

Pro pochopení osobnosti šestnáctého prezidenta Spojených států amerických Abrahama Lincolna jsem zvolila dvě publikace od autorů Doris Goodwinové⁸ a Jaromíra Matouška⁹, které byly velmi přínosné především v otázce pochopení původu takto výjimečné osobnosti a jeho cesty až do čela mocného státu. Z prostého chlapce se přes mnohá povolání Lincoln dostal do politiky, kde se stal velmi úspěšným. Avšak díky svému tragickému osudu byl po občanské válce dáván do souvislosti s posláním mučedníka. Události, jež předcházely jeho smrti a samotný prezidentův skon jsou velice podrobně popsány v anglicky psaném díle *The Assassination of Lincoln*, kde autor popisuje Lincolnovo zavraždění včetně jeho vraha, herce Johna Wilkese Bootha.¹⁰

V bakalářské práci byly použity další anglicky psané publikace. Za nejpodstatnější cizojazyčný zdroj pro svou práci považuji výše zmíněné dílo bývalého uprchlého otroka Fredericka Douglassa. Jeho autobiografie *Narrative of the Life of Frederick Douglass* mi byla velkým přínosem, jakožto skutečný pohled do života otroků na jižanské plantáži a svědectví o krutém zacházení otrokářů s lidmi černé pleti, bez

⁴ HUTEČKA, Jiří, *Země krví zborcená: Americká občanská válka 1861–1865*, Praha 2008.

⁵ BROŽ, Ivan, *Hvězdy proti hvězdám: Americká občanská válka 1861–1865*, Praha 2009.

⁶ OPATRNÝ, Josef, *Válka Severu proti Jihu*, Praha 1998.

⁷ KRÍŽEK, Leonid, *Americká občanská válka*, Praha 1994.

⁸ GOODWIN, Doris K., *Lincoln: tým rivalů: geniální politik Abraham Lincoln*, Praha 2013.

⁹ MATOUŠEK, Jaromír, A. *Lincoln*, Praha 1947.

¹⁰ COGGESHALL, Edwin W., *The Assassination of Lincoln*, Chicago 1920.

ohledu na to, zda se jednalo o ženu, muže či dítě. Douglass se dokázal jako jeden z mála otroků vzepřít svému osudu a osvobodit se. Po útěku se stal významným řečníkem a bojovníkem za práva černochů.

Struktura bakalářské práce se odvíjí od chronologického uspořádání událostí tohoto období. Práce je rozdělena na tři větší kapitoly, kde první pojednává o příčinách vzniku občanské války, o hospodářských a sociálních rozdílech Severu a Jihu. Dále se tato kapitola zaměřuje na prvotní náznaky odporu proti otrokářství a na různá hnutí za zrušení otroctví, například na slavné ozbrojené povstání Johna Browna, bojovníka za práva černochů, v městečku Harpers Ferry. Je zde také popsáno soupeření republikánů a demokratů o moc a důležité prezidentské volby z roku 1860, z nichž vítězně vyšel první republikánský prezident Abraham Lincoln. Kapitola se dále věnuje průběhu vzniku Konfederovaných států amerických a životu Jaffersona Davise. Druhá kapitola se zaměřuje na samotný průběh občanské války a je rozdělena do pěti podkapitol, kdy každá z nich náleží jednomu válečnému roku. V této kapitole jsem se snažila obsáhnout veškeré podstatné události a osobnosti tohoto období, včetně aktu kapitulace. Třetí velký oddíl této práce popisuje etapu amerických dějin po ukončení občanské války a její důsledky. Zaměřuje se na poválečnou stabilizaci Unie a složitý proces rekonstrukce Jihu, kdy se v tomto období jižní státy snažily spíše vymanit ze severní nadvlády, než aby usilovaly o co nejrychlejší přijetí do Unie. Tato kapitola dále pojednává o rasové nesnášenlivosti většiny Jižanů, o snaze zachovat instituci otroctví a o následujícím násilí, jež zde běloši páchali na černošském obyvatelstvu včetně veřejného lynče. Práce neopomíná ani vznik organizace zvané Ku-klux-klan. Vystává zde tedy otázka - do jaké míry skutečně ovlivnilo zrušení otroctví život černošského obyvatelstva ve Spojených státech amerických?

Je také nutné zmínit užívání velkých počátečních písmen při používání pojmů Jih a Sever. V souvislostech v mé bakalářské práci jsou tyto výrazy uváděny jako názvy těchto dvou oblastí.

2. Příčiny – hospodářské a sociální rozdíly Severu a Jihu

Důvodů, které daly vzniknout americké občanské válce, tedy největšímu válečnému konfliktu v dějinách amerického kontinentu, je bezesporu mnoho a omezit tyto příčiny pouze na problém otrokářství by bylo chybné. Otrokářství, které bylo podporováno a stále udržováno v chodu jako zdroj obživy pro majitele plantáží, bylo typické pro jižní státy.¹¹ Naopak pro severní státy byla v období před občanskou válkou již typická industrializace a průmyslová konjunktura.¹² Velké rozdíly mezi severní a jižní částí dnešních Spojených států však byly znatelné dlouho před vypuknutím občanské války a napětí mezi těmito dvěma částmi přetrvávalo v podstatě již od jejich samotného vzniku: „*Sever a Jih soupeřily o převahu a vliv nad děním v Unii...Obě části nově vzniklého státu odděloval nejen odlišný společenský systém a z něj vyplývající názorové, politické i hospodářské rozdíly, ale i samotný pohled na fungování Unie jako takové.*“¹³

Hospodářskou situaci amerického Jihu i Severu ovlivnilo mimo jiné i postupné připojování jednotlivých států k Unii a k později vzniklé Konfederaci. Důležitým mezníkem bylo také přijetí Missourijského kompromisu, jenž byl jako zákon schválen Kongresem roku 1820. V roce 1819 byl počet svobodných a otrokářských států vyrovnaný a jejich hranici tvořila jižní a západní hranice Pensylvánie a řeka Ohio. Ještě téhož roku chtěl stát Missouri vypracovat vlastní ústavu, jelikož počet obyvatel převýšil požadované minimum 60 000 a Missouri se tak mělo stát dvanáctým státem, ve kterém by bylo otrokářství povoleno. To by ovšem znamenalo narušení rovnováhy mezi těmito dvěma odlišnými koncepcemi státu a situaci poté usnadnila žádost státu Maine o zařazení mezi svobodné země. Senát tedy mohl spojit tyto žádosti dohromady. Nadále bylo odhlasováno přijetí Maine ke svobodným a neotrokářským státům a Missouri se stalo dalším státem, kde bylo otrokářství stále zachováno a tímto krokem byla zachována i rovnováha.¹⁴ Situace byla poté zvláště složitá ve státě Texas. Do Texasu, jakožto do části Mexika, přicházelo stále více Američanů kvůli výdělku, jelikož zde byla vhodná půda pro pěstování bavlníku.¹⁵ Přistěhovalci zde však porušovali mnohé mexické zákony, mezi kterými byl například zákaz otroctví. Plantážníci sem však migrovali s otroky, ve kterých měli nepostradatelnou levnou pracovní sílu. Navíc

¹¹ OPATRŇÝ, s. 14.

¹² BROŽ, s. 45.

¹³ KODET, Roman, *Bitva u Gettysburgu (1863)*, in: Historický obzor 23, 2012, 9/10, s. 233.

¹⁴ TINDALL, George B., SHI, David E., *Dějiny Spojených států amerických*, Praha 2008, s. 186–187.

¹⁵ Tamtéž, s. 263.

odmítali také přestoupit ke katolicismu. Mexická vláda následně příliv cizinců zakázala a ve Spojených státech se začaly častěji ozývat hlasy, jenž požadovaly připojení Texasu k Unii. V roce 1836 pak vyhlásili američtí Texasané nezávislost na Mexiku.¹⁶ Do Unie byl tento stát oficiálně přijat až roku 1845 jako otrokářský, čímž byla však narušena křehká rovnováha nastolená Missourijským kompromisem.¹⁷

Pro správnou představu o situaci před vypuknutím Americké občanské války, válečné bilance a celkového stavu Severu a Jihu v předvečer konfliktu je nutné si představit samotnou hospodářskou situaci obou celků. Zatímco na Severu Spojených států již probíhala silná vlna industrializace a stavělo se zde mnoho nových silnic, železnic a kanalizací, Jih byl do počátku občanské války stále zemědělskou oblastí bez větších průmyslových kapacit.¹⁸ Z toho vyplývá, že oba tyto celky měly zcela jiné hospodářské a ekonomické potřeby. Roku 1860 spadalo pod severní státy téměř 90 % hrubého národního produktu, měly přibližně sedmkrát větší průmyslový výkon oproti Jihu, ale jen čtyřikrát více obyvatelstva. Je však nutné podotknout, že v severních státech byla o mnoho kvalitnější infrastruktura a více přírodních zdrojů.

Dominantním prvkem zemědělského Jihu byla bavlna a pro Jižanského majitele plantáže bylo pěstování této plodiny jistým základem pro potenciální hospodářskou prosperitu: „*Jestliže na tuto surovinu připadalo v roce 1810 asi 22 % hodnoty celkového vývozu USA, tak v roce 1860, tedy v předvečer občanské války, to již bylo 57 %,nebo-li celé tři čtvrtiny sklizně.*“¹⁹ Mezi další plodiny zde pěstované patřil tabák, cukrová třtina nebo rýže a především díky těmto plodinám byl Jih Spojených států soběstačný.²⁰ Kukuřice, která se zde také pěstovala, sloužila především jako potrava pro vlastní rodinu a zvířata, na prodej dávali plantážníci této plodiny minimum.²¹ Také chov dobytka znamenal pro Jih nezanedbatelný hospodářský přínos. V roce 1860 připadala Jihu více než polovina veškerého hovězího dobytka a více než 60 % prasat a 90 % mezků, avšak i přes naprostou převahu v hospodářské sféře se stále nedalo hovořit o významnějším hospodářském růstu v této oblasti. Stejně tomu tak bylo i v otázce pěstování bavlny, tabáku, kukuřice a dalších plodin, jež půdu především vyčerpávalo. S

¹⁶ OPATRŇY, s. 24–25.

¹⁷ Tamtéž, s. 26.

¹⁸ BROŽ, s. 45.

¹⁹ Tamtéž, s. 14.

²⁰ Reader's Digest Association Ltd, *Ilustrované dějiny světa, zápas za národní sebeurčení 1815–1870*, Praha 2011, s. 86.

²¹ TINDALL, SHI, s. 277.

blížícím se začátkem občanské války si obyvatelé Jihu začali uvědomovat, že takto jednostranné zaměření nepomůže někdy se vyrovnat sílícím státům Severu.²² Navíc zde již vyvstávala otázka, zda orientace pouze na zemědělství není na úkor dalších odvětví a postupného rozvoje v oblastech průmyslu, obchodu a dalších. Dokonce pěstování bavlny vedlo jižní státy ke stále větší míře závislosti na Severu. Zvláště po válečném konfliktu z roku 1812, kdy se Jih k produkci této plodiny upnul.²³ Sever byl nejen odběratelem, ale také prostředníkem jejího vývozu, jelikož Jih přepravoval bavlnu a tabák pomocí lodí Severu, lze s trochou nadsázky říci, že: „*Jih se stal jakousi kolonií Severu, byť jen hospodářsky, nikoli formálně.*“²⁴ Další problematickou záležitostí, kvůli níž Jih neustále zaostával ve srovnání se severním rozvojem průmyslu, byl postoj veřejnosti k černošskému obyvatelstvu. Pro bělochy, vlastníky většiny jižanských závodů, nebylo možné či přípustné zaměstnat muže černé pleti ve svém podniku. Černošské obyvatelstvo zde nebylo považováno za pracovní sílu, která by byla hodna zaměstnání v továrně.²⁵

Dominancí Jihu bylo samozřejmě i výše zmíněná instituce otrokářství a toto téma zůstalo spornou otázkou ještě dlouhou dobu po jeho samotném zrušení. Z nutnosti vlastnit s plantážemi také otroky poté vyplývala otázka, zda měla tato skutečnost pro otrokáře hospodářský přínos, především vzhledem k jejich krátké životnosti: „*Dlouhou dobu se o výhodnosti otrokářství vedly spory...otroci v průměru vyprodukovali jistě desetiprocentní zisk ze své pořizovací ceny. Vlastnit otroky byla nadto rozumná investice, neboť ceny otroků rostly. Podle zcela střízlivého a chladného propočtu byla investice do otroků a do půdy na pěstování bavlny tou nejvýhodnější investicí, jaká se v té době na Jihu nabízela.*“²⁶ Počet otroků ve státech rostl i poté, co byl jejich dovoz z Afriky ukončen. Tento zákaz vešel v platnost již v roce 1808 a otroků ve státech přibývalo přirozeným přírůstkem či pašováním, jejich cena tedy po roce 1808 začala vzrůstat.²⁷ „*Prvotřídní dělník pro práci na poli stál v devadesátých letech 18. století mezi 300 a 400 dolary. Před krizí v roce 1837, kdy ceny dosáhly vrcholu, stál 1000 až 1300 dolarů a za konjunktury v padesátých letech jeho cena opět vzrostla na 1500 až*

²² Tamtéž, s. 277.

²³ Válka roku 1812 byla druhou válkou za nezávislost. Skončila definitivní mírovou smlouvou v Gentu z 24. prosince 1814.

²⁴ TINDALL, SHI, s. 277.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž, s. 278.

²⁷ KŘÍŽEK, s. 12.

2000 dolarů. Kvalifikovaní otroci stáli ještě víc.“²⁸ Zejména plantážníci, kteří byli na levné otrocké práci existenčně závislí, se obávali, že zákaz dovozu černochoů z Afriky povede rychle k ochabení otrokářského systému. Otrokářská ekonomika však byla velmi neefektivní, na což poukazovala i různá hnutí bojující za zrušení otroctví. Jižanské hospodářství bylo ve srovnání se severním vždy pozadu. Avšak při srovnání amerického Jihu s ostatními zeměmi z různých koutů světa si Jih nevedl špatně a jeho ekonomická autonomie byla víceméně neotřesitelná, především díky produkci bavlny.²⁹ Bohužel pro Jih se situace změnila ve chvíli, kdy Velká Británie, majoritní odběratel této plodiny, od dalšího obchodu upustila.³⁰ Jedinou zdánlivou hrozbou tedy zůstával pouze protitrokářsky laděný Sever.

V severní části Spojených států probíhala v období před občanskou válkou průmyslová konjunktura a všeobecná modernizace. Sever měl pro tyto události samozřejmě daleko lepší předpoklady než Jih. Na americkém Severu se nacházelo velké přírodní bohatství a v neposlední řadě jeho předstih oproti Jihu ovlivňoval i faktor přistěhovalectví.³¹ Na Severu byla jeho hodnota nesrovnatelně větší, a proto zde byla větší možnost přicestování zahraničních odborníků s novými vizemi. Seveřané tedy mohli čerpat ze znalosti a zkušenosti z jakéhokoliv oboru průmyslu nebo hospodářství, které s sebou přistěhovalí Evropané přinášeli.³² Samotný vnitřní trh se prudce rozvíjel a po průmyslové revoluci zažíval textilní i potravinářský průmysl konjunkturu. V rychlém tempu posiloval i bankovní kapitál a potřebná infrastruktura. Ve farmářství a zemědělství si Sever také nepočínal špatně, produkoval především obilí, pšenici, kukuřici a částečně dobytek, ačkoli ve srovnání s produkcí Jihu se jednalo o menší množství. Hlavní pracovní silou zde oproti Jihu byli námezdní dělníci, kteří byli svobodní, a práce otroků se zde nevyužívalo. Před nástupem občanské války byl Sever po všech směrech ve výhodnější pozici. Tuto skutečnost dokazuje i situace rok před vypuknutím válečného konfliktu, tedy v roce 1860: „...v této době již připadalo 70 % kapitálu investovaného do průmyslu a ještě i téměř tři čtvrtiny všech průmyslových dělníků na severovýchod Spojených států. Jih zůstával silně pozadu. Jestliže se hodnota jeho průmyslové produkce zvýšila z hodnoty 49 milionů dolarů v roce 1810 na 168 milionů dolarů v roce 1850, pak za stejné období se průmysl na Severu vyšvihl z 96

²⁸ TINDALL, SHI, s. 281.

²⁹ Tamtéž, s. 278.

³⁰ V období kolem roku 1860 skončil ve Velké Británii rozmach textilního průmyslu.

³¹ BROŽ, s. 45.

³² TINDALL, SHI, s. 276.

milionů dolarů na 845 milionů dolarů.“³³ Pro další srovnání: státy s nejvyšším průmyslovým podílem byly New York a Pennsylvánie. Tyto dva unionistické státy měly více industriálního potenciálu než všechny státy Jihu dohromady.³⁴ Rozdíly mezi Severem a Jihem se zvyšovaly a rostla tak i vnitropolitická krize ve Spojených státech.

2.1. Hnutí za zrušení otroctví – první vzepření

Hnutí za zrušení otroctví, známé i pod pojmem abolicionismus, mělo ve Spojených státech kořeny již v 17. století.³⁵ Zpočátku mělo jinou povahu, než jak je známé dnes. Během první poloviny 19. století vznikla řada organizací, které bojovaly za práva černochů, ale především za zrušení otroctví. Ve 30. letech 19. století zahájil svou činnost časopis *Liberator*, jehož poselství se neslo právě v protitrokářském duchu, vydavatelem byl William Lloyd Garrison.³⁶ V jeho činnosti poté pokračoval W. Phillips. Garrison v roce 1832 založil Novoanglickou protitrokářskou společnost, na které se podílel se svými stoupenci. Neprosazoval se jen v boji proti otrokářskému systému, ale bojoval například i za práva žen nebo abstinenci. Dokonce se snažil prosadit návrh, že by osvobození otroci byli přesídlováni zpět do Afriky.³⁷ O rok později vznikla celonárodní Americká protitrokářská společnost. Cílem bylo nejen přesvědčit americkou společnost o nesprávnosti otrokářství, ale i o nutnosti jeho okamžitého zrušení a emancipaci osvobozených otroků. Stoupenci tohoto hnutí však požadovali také stejná náboženská a občanská práva pro černochoy i bělochoy. Hybnou silou těchto organizací byli bohatí obchodníci a americká inteligence nebo alespoň ta část, která byla nakloněna inovacím a přesvědčena o tom, že otrokářství k pokroku nevede a brzdí rozvoj amerického hospodářství. Snaha protitrokářů se zaměřila na propagandu svých cílů pomocí článků v časopisech nebo organizování přednášek a v neposlední řadě bylo nutné shánět finanční pomoc.³⁸ Americká protitrokářská společnost se roku 1840 rozštěpila. Její newyorská odnož se rozhodla odtrhnout a založit vlastní organizaci pod názvem Americká a zahraniční protitrokářská společnost. K rozštěpení došlo kvůli

³³ Tamtéž, s. 16.

³⁴ Tamtéž, s. 45.

³⁵ Z lat. *abolitio* – zrušení. Může označovat jakákoliv hnutí za zrušení zákona nebo ustanovení. Nejvíce se však užívá pro anglo-americké hnutí, které chtělo v 19. století docílit zrušení otroctví a obchodu s otroky.

³⁶ William Lloyd Garrison žil mezi lety 1805–1879. Byl to americký abolicionista, žurnalista a sociální reformátor. Byl také jedním ze zakladatelů Americké protitrokářské společnosti.

³⁷ TINDALL, SHI, s. 287.

³⁸ Tamtéž.

odlišnému pohledu na feminismus a práva žen. Zatímco newyorští byli toho názoru, že by ženy neměly v jejich společnosti zastávat stejné funkce a pracovat ve stejných podmínkách jako muži, Garrison a jeho zastánci měli opačný názor.³⁹

Přestože za vznikem protitrokářských organizací a jejich vedením stáli „bílí muži“, tak i samotní černoši a černí otroci ve Spojených státech začali bojovat za svá práva. Jedním z prvních afroamerických bojovníků za zrušení otroctví byl Frederick Douglass. Jeho původní jméno bylo Frederick Augustus Washington Bailey. Narodil se jako otrok v Talbot County ve státě Maryland roku 1818. Informace o datu jeho narození a rodině jsou jen přibližné, nikdy nebyl nalezen žádný záznam o jeho narození a od matky, Harriet Bailey, byl odloučen již jako nemluvně, aby mohla jít opět pracovat na vzdálenou farmu. O původu jeho otce se vždy jen spekulovalo, ale sám Frederick Douglass ve své autobiografii popisuje otce jako bílého muže. Je také možné, že jeho pravým otcem byl jeho pán.⁴⁰ Rodiče své matky znal, jeho babička Betsey Bailey ho po řadu let vychovávala, právě kvůli tomu, že už byla příliš stará pro práci na poli. V sedmi letech byl odloučen i od své babičky a byl poslán pracovat na plantáž. Jeho prvním pánem byl muž jménem Anthony. V jeho službách se malý Frederick stal poprvé svědkem krutých činů otrokářů, kterých se dopouštěli na svých otrocích. O několik let později přešel k novému pánovi, plukovníku Lloydovi. Plukovník Lloyd byl velmi bohatý muž, měl až patnáct domácích sluhů a kolem tisíce otroků.⁴¹ Mezi své otroky nasazoval špióny, aby zachytil každé jejich pochybení nebo křivé slovo proti pánovi. Pro otroka usvědčeného z nějakého přečinu to znamenalo jediné. Byl spoután řetězy a ihned odvezen k obchodníkovi s otroky a bez jakéhokoliv varování byl odtržen od své rodiny a přátel. Kolem osmého roku věku byl Douglass převezen do Baltimoru k novému pánovi jménem Thomas Auld. Zde se měl starat o malého syna Sophie a Thomase Auldových, též Thomase. Paní Sophie se od začátku Frederickovi jevila jako velmi vlídná žena a zpočátku jí také byla. Dokonce svého nového otroka učila abecedu a psaní, což se nesmělo. Tomu však její manžel učinil přítrž hned, jak se o této skutečnosti dozvěděl. V Baltimoru také Douglass poznal rozdílné podmínky, s jakými bylo zacházeno s otroky na venkovských plantážích a ve městech: *„Městský otrok je v porovnání s otrokem na plantáži skoro svobodný člověk. Je mnohem lépe oblékán a krmen a má výhody o jakých se otrokům z plantáží ani nezdá. Je zde i přítomna stopa*

³⁹ Tamtéž, s. 288.

⁴⁰ DOUGLASS, s. 2.

⁴¹ Tamtéž, s. 15.

*slušnosti, pocit hanby, který drží lidi na uzdě a zabraňuje ohavným a krutým excesům tak běžným na plantáži. Ten, kdo šokuje neotrokářské sousedy výkřiky bičovaného otroka, je zoufalým otrokářem.*⁴² Pro Fredericka se však podmínky brzy změnily s proměnou paní Sophie z laskavé a citlivé ženy na pravého otrokáře. Od té doby byl pod stálým dohledem a stále podezřelý ze čtení novin nebo knížek. Postupem času se však mladý Douglass navzdory osudu naučil číst i psát. Přibližně ve dvanácti letech byl opět převezen do místa, kde se narodil a vyrůstal, jelikož jeho pán zemřel a Frederick měl být oceněn spolu se zbylým majetkem. K jeho štěstí byl poté opět vrácen do Baltimoru a o několik let později do St. Michael's.⁴³ Jeho pán jej „pronajímal“ dalším otrokářům. Od této doby již Douglass plánoval útěk, jenž se mu podařilo uskutečnit až na podzim roku 1838.⁴⁴ Po útěku se stal řečníkem a aktivně bojoval za zrušení otroctví. Za několik let se mu podařilo shromáždit dostatečný finanční obnos k tomu, aby se mohl vykoupit z otroctví a stal se konečně svobodným černochem.⁴⁵

Dalším černým otrokem, který se snažil vzepřít svému osudu byl Dred Scott. Narodil se kolem roku 1800 ve Virginii jako otrok. Roku 1830 byl převezen do St. Louis v Missouri, kde se jeho pánem stal armádní lékař Emerson, který s sebou všude Scotta vozil jako osobního sluhu. Cestovali do Illinois a do pozdější Minnessoty a nakonec se vrátili zpět do St. Louis. Když Scottův pán roku 1843 zemřel, pokusil se vykoupit z otroctví. To mu bohužel nebylo povoleno a tak roku 1846 podal v Missouri žalobu, v níž uváděl, že pobytem v Illinois a wisconsinském teritoriu mu vznikl nárok na svobodu. Porota mu ihned kladně odpověděla, ovšem Nejvyšší soud měl o případu Dreda Scotta jiné mínění a rozhodl, že nemá nárok na svobodu. Nejvyšší soud argumentoval tím, že „...otrokářský stát nemusí brát zřetel na svobodu udělenou otrokům svobodnými státy“.⁴⁶ Rozhodnutí soudu pobouřilo velké množství protiotrokářů, nicméně se změnit nedalo. Dred Scott byl nakonec shodou okolností osvobozen, svobodným ale zůstal pouze jeden rok, jelikož následně zemřel na tuberkulózu.⁴⁷

Jedním z nejvýznamnějších abolicionistů byl John Brown, muž bílé pleti a jasného názoru na otroctví. Narodil se roku 1800 ve městě Torrington v Connecticutu a

⁴² Tamtéž, s. 30.

⁴³ Tamtéž, s. 44–45.

⁴⁴ Tamtéž, s. 62–63.

⁴⁵ TINDALL, SHI, s. 289.

⁴⁶ Tamtéž, s. 307.

⁴⁷ Tamtéž, s. 309.

za jediný způsob ukončení otroctví považoval ozbrojené povstání, díky kterému je také známý. Incident se odehrál roku 1859 ve městečku Harpers Ferry ležícím ve státě Virginia. Brown se zde se skupinou přibližně dvaceti abolicionistů, mezi nimiž bylo i několik černochů, zmocnil federální zbrojnice.⁴⁸ Jeho plán byl jasný: „...*obsadit arzenál, v němž se nacházely desítky tisíc ručních zbraní, zburcovat otroky z okolních farem a plantáží, ozbrojit je a se vzniklým vojskem se vydat na tažení Virginii, osvobozujíc otroky všude, kde na ně narazí*“.⁴⁹ Brownovi se následně podařilo zajmout několik rukojmích, ke kterým patřili dva známí otrokáři, kteří bydleli poblíž.⁵⁰ Poté se zbarikádoval i se svými stoupenci v místní hasičské stanici.⁵¹ Zde byl ale rychle obklíčen miličními jednotkami složenými z odvážných obyvatel městečka Harpers Ferry. Ti neváhali a zahájili palbu do oken zbrojnice. Mnoho z Brownových mužů bylo zraněno či zastřeleno. Řešení ozbrojeného povstání bylo pak svěřeno do rukou plukovníka Lee, jednoho z nejvýznamnějších generálů amerického Jihu, který sehrál velkou roli v americké občanské válce. Nejdříve vyzval Browna ke kapitulaci, ten ji ovšem ihned zatvrzele odmítl. Lee v postupu neváhal a vyslal na povstalce ozbrojené vojáky, kterým se podařilo vpadnout do zbrojnice a několik povstalců zabít a dalším uštvědit smrtelná zranění. Mezi mrtvými byli i Brownovi dva synové. Několika jeho stoupencům se podařilo dokonce uprchnout a sedm jich bylo zajato Leeovými vojáky.⁵² John Brown byl zajat, obžalován a postaven před soud. Překvapením bylo, že se jeho čin nesetkal s pochopením ani na americkém Severu. V některých městech bylo dokonce svoláno shromáždění za účelem veřejného vyjádření nesouhlasu s Brownem a jeho metodami. Také Abraham Lincoln projevil nesouhlas s názory radikálního abolicionisty. Brown byl nakonec odsouzen k trestu smrti za vraždu, velezradu a napomáhání otrokům k revoltě. Odpor k jeho činu posléze vystřídal obdiv veřejnosti k jeho osobě a jeho statečnosti, kterou projevil před samotnou popravou: „...*naposledy vzhlédl z dřevěného lešení směrem ke slunci zalitým kopcům Blue Ridge. 'Je to krásná země,' řekl, spoutanýma rukama smekl z hlavy klobouk a dodal: 'Nikdy předtím jsem vlastně neměl potěšení ji takto vidět.'*“⁵³ Následně se ho vykonavatel trestu ptal, zda ho má upozornit až bude šibeniční zařízení připraveno, na to Brown pouze odvětil: „*Díky.*

⁴⁸ OPATRŇY, s. 47–48.

⁴⁹ HUTEČKA, s. 84.

⁵⁰ OPATRŇY, s. 48.

⁵¹ TINDALL, SHI, s. 312.

⁵² OPATRŇY, s. 50–51.

⁵³ BROŽ, s. 22.

*Není třeba. Jsem vždy připraven. Hleďte jen, ať je vše rychle vykonáno.*⁵⁴ Po smrti se John Brown pomalu měnil v legendu. V den popravy se v Charles Townu a dalších severních městech rozezněly zvony na jeho počest. *„Na mnoha shromážděních a zádušních mších nezněly ovšem jen výzvy ke sbírkám ve prospěch rodiny popraveného odpůrce otrokářství, ale i volání po naplnění Brownova odkazu.*⁵⁵

Navzdory faktu, že veřejnost nakonec Brownův čin přijala jako hrdinský a on sám se posmrtně stal mučedníkem a hrdinou, přední politikové Severu ho stále odsuzovali a stavěli se radikálně proti. Bylo tomu tak kvůli prohlubující se krizi mezi severní a jižní částí Unie. I přesto události z virginského Harpers Ferry přispěly k jasnému vyhranění názorů na otroctví dvou již nesmiřitelných skupin.

2.2. Republikáni a demokraté

Před vypuknutím Americké občanské války se hnutí za zrušení otroctví odehrávalo víceméně v pozadí politických bojů. Celá země nevyhnutelně směřovala k ozbrojenému konfliktu, byla již rozdělena na Jih a Sever a v tomto období bojovali nejen republikáni proti demokratům, ale odehrávaly se názorové rozepře i uvnitř stran. Navíc se ve Spojených státech schylovalo k prezidentským volbám. Spory mezi politickými rivaly spočívaly především v jejich teritoriálních nárocích. Jih i Sever usilovaly zejména o Kalifornii, která byla důležitá především kvůli nalezištím zlata. Kalifornie se nakonec stala dalším svobodným státem Unie, ale opět díky kompromisu, který spočíval v tom, že ve státech Utah a Nové Mexiko bylo otroctví naopak povoleno.⁵⁶

Volba nového prezidenta Spojených států byla považována za nejdůležitější v dosavadních dějinách.⁵⁷ Mezi demokraty docházelo k postupnému dělení na příznivce Stephena Douglase a Jamese Buchanana: *„Douglasovi stoupenci se rozhodli trvat na programu z roku 1856, který se ve věci otrokářství spokojil s příslibem nevměšování kongresu...Buchananovi přívrženci jejich strategii podpořili v naději, že tak zastaví Douglase.*⁵⁸ Republikáni měli ve své nominaci prezidentského kandidáta jasno. Vše nasvědčovalo volbě „poctivého Abeho“ - Abrahama Lincolna.

Abraham Lincoln se narodil 12. února roku 1809 v osadě Hodgenville ve státě

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ OPATRŇY, s. 53.

⁵⁶ BROŽ, s. 17.

⁵⁷ TINDALL, SHI, s. 313.

⁵⁸ Tamtéž.

Kentucky jako syn chudého truhláře a farmáře Thomase Lincolna.⁵⁹ O matku Nancy přišel v dětství kvůli malárii: „*Když bylo malému Abrahamovi jedenáct let, umřela mu matka. Představovala dosud jediný světlý bod v neustálém shonu, křiku a práci. Otec brzy mluvil o nové manželce a děti měly strach.*“⁶⁰ Naštěstí se podruhé oženil s ženou, která jejich životu dala nový řád a díky které mohly začít děti Thomase Lincolna chodit do školy. Abraham se brzy naučil číst a psát a také se stal jedním z nejlepších žáků. Našel velké zalíbení právě v četbě. Otec s ním však měl jiné úmysly. Chtěl, aby se jeho syn stal tesařem jako je on, proto během mládí vystřídal Abe mnoho manuálních povolání. Otec ho bral do lesa na lov, učil ho zacházet se sekerou, ale jejich odlišné zájmy a priority se velmi lišily, proto se navzájem odcizili.⁶¹

Náhodně se k Abrahamovi dostávala další literární díla, která mohl se zájmem studovat. Oblibu sousedů si získával díky své zručnosti se dřevem, která byla v jeho osobě spojená také s velkou výřečností a vtipem. Zanedlouho si získal uznání obyvatel z širokého okolí. Zlom v jeho názorech nastal, když se náhodně vydal do velkého jižanského města New Orleans. Zde poprvé uviděl pravou tvář otrokářství, kterou zde spatřoval v ohromném trhu s otroky a místním zacházením s nimi. Obchod s lidmi v Lincolnovi vzbuzoval odpor.⁶² Zanedlouho po návratu domů přišla další nabídka cesty na jih, ale tentokrát do New Salemu. Zde pomohl Abraham postavit nový obchod, kde posléze začal také pracovat. K dostání bylo vše – od zbraní až po mouku. V New Salemu se Abraham stal pomalu známou postavou, díky svému řečnění za pultem a zálibě v literatuře. Zanedlouho již kandidoval do místní samosprávy.⁶³ Započal také studium práv a následně vykonával právní praxi. Ze salemské politiky přešel do parlamentu. V roce 1834 byl zvolen do sněmovny ve státě Illinois.⁶⁴ Roku 1842 se Lincoln oženil s jižanskou ženou z bohatých poměrů Mary Toddovou. Mary pocházela z Lexingtonu ve státě Kentucky a dostalo se jí na tehdejší poměry velmi vysokého vzdělání.⁶⁵

V letech 1847 až 1849 působil již Abraham Lincoln ve Washingtonu ve Sněmovně reprezentantů. Zde se začal naplno věnovat budování nové republikánské

⁵⁹ BROŽ, s. 24.

⁶⁰ OPATRŇÝ, s. 58.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž, s. 59.

⁶³ Tamtéž, s. 61.

⁶⁴ BROŽ, s. 24.

⁶⁵ GOODWIN, s. 15.

strany. V této době začaly politické boje mezi ním a Stephenem Douglašem⁶⁶. S tímto protivníkem z řad demokratů svedl i nejdůležitější politický zápas ve svém životě – prezidentské volby roku 1860.⁶⁷

V prezidentské předvolební kampani dal Lincoln jasně najevo svůj názor ve věci otrokářství. Ukazoval také svůj pozitivní přístup ke smířlivé politice. Jeho konkurenty byli Stephen Douglas, který kandidoval také za Sever a dva jižané, Breckinridge a Bell. Severní a jižní kampaň zůstávaly oddělené především kvůli mylným představám, které vzájemně panovaly: „...každý tábor získal o tom druhém falešnou představu. Jih se nikdy nenaučil rozlišovat mezi Lincolnem a radikály, zatímco Sever selhal ve svém odhadu síly jižanské neústupnosti – přičemž v tomto ohledu patřil Lincoln mezi nejaslepenější.“⁶⁸ Jen kandidát za demokratickou stranu Stephen Douglas se pokusil překonat pomyslné hranice a soustředit svou předvolební kampaň na celé Spojené státy: „...jeho jediná a poslední slavná kampaň ho definitivně vyčerpala. Na své pouti napříč nevládnými kraji Tennessee, Georgie a Alabamy pronášel výzvy ve jménu Unie.“⁶⁹

V listopadu roku 1860 se pro Abrahama Lincolna při prezidentských volbách vyslovilo téměř 40% voličů, což činilo přibližně 1 800 000 lidí.⁷⁰ Při takovémto počtu hlasů bylo jasné, že se Lincoln stane šestnáctým prezidentem Spojených států amerických a prvním republikánem na tomto postu. Na Severu zvítězil s drtivou převahou. Pouze tři voličské hlasy patřily jeho největšímu rivalovi Stephenu Douglašovi. Tyto tři hlasy pro Douglase pocházely ze státu New Jersey a zbylé kandidáty Sever opominul. Douglas ve volbách získal přibližně 1 400 000 hlasů, což bylo tedy asi o 400 000 méně než Lincoln.⁷¹

Nyní se Spojené státy americké ocitly před novou a velmi důležitou etapou, která se měla odvíjet hlavně od způsobu vlády nové hlavy státu. Bylo také velice důležité, koho si nově zvolený prezident vybere do svého „týmu“. V této složité době bylo nutné zvolit profesionální spolupracovníky. Do pozice viceprezidenta byl vybrán Hannibal Hamlin, který pocházel ze státu Maine, kde vykonával funkci guvernéra.⁷² Hamlin byl velmi konzervativním zastáncem zrušení otrokářství a zrovnoprávnění

⁶⁶ Stephen Arnold Douglas (1813–1861) americký politik pocházející z Illinois. Zemřel na tyfus.

⁶⁷ BROŽ, s. 25.

⁶⁸ TINDALL, SHI, s. 315.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ BROŽ, s. 26.

⁷¹ OPATRŇÝ, s. 77.

⁷² Hannibal Hamlin (1809–1891) byl americký státník a politik. Zpočátku byl členem demokratické strany, ale jeho pohled na otroctví a abolicionismus ho dovedl k republikánům.

všech obyvatel Spojených států bez ohledu na barvu pleti, původ, náboženské vyznání nebo pohlaví. Ministrem financí Lincoln jmenoval Salmona P. Chase⁷³ a ministerstvo zahraničí svěřil do rukou Williama H. Sewarda.⁷⁴ Resort spravedlnosti nakonec obsadil Edwardem Batesem.⁷⁵ Ministrem války se stal Simon Cameron.⁷⁶

Zatímco Sever nad zvolením Abrahama Lincolna jásal, pro Jih byla tato událost zklamáním, i když svou politiku vedl zatím smířlivě a umírněně a nijak neomezoval dosavadní stanoviska otrokářského režimu: „*Vroucí kotel jižanské nenávisti začal chrlit lávu... 'S Lincolnem přichází něco horšího než nízkost, darebáctví, hrubost a mravní špína, něco horšího než chátra ze západních putyk a yankeejských továren. Přichází v něm drzý a bezohledný vůdce těch, kdo usilují o zrušení otroctví.*“⁷⁷

2.3. Konfederované státy americké a Jafferson Davis

Brzy po zveřejnění výsledku prezidentských voleb se v Jižní Karolíně sešel zákonodárny sbor, který již v prosinci 1860 vydal prohlášení o vystoupení z Unie. Jižní Karolínu následovalo záhy několik dalších států. Do jara roku 1861 ohlásilo odstoupení šest z nich. Tyto kroky vedly ke vzniku nového státu a již 4. února byly vyhlášeny Konfederované státy americké. Prozatímní ústava Konfederace byla přijata 7. února 1861 a 9. února byl do čela nově vzniklého celku zvolen Jafferson Davis. „*Někteří vtípálové ze Severu začali tento odtržený útvar posměšně označovat jako 'Disunited States of America' aneb 'Rozpojené státy americké'*“⁷⁸

Jafferson Davis byl původem ze Severu. Narodil se roku 1808 v Christian County v severském státě Kentucky stejně jako Lincoln. Davis se však rozhodl pro kariéru na Jihu. Střední školu vystudoval ve Washingtonu ve státě Mississippi a poté se rozhodl nastoupit na vojenskou akademii West Point. Po jejím absolvování akademie se stal profesionálním vojákem s hodností podporučíka a působil u pěšího pluku ve státě Wisconsin. Když v roce 1836 vystoupil z armády, usadil se na jedné z plantáží státu Mississippi avšak jeho zájem o právo a historii rostl: „*Dalších osm let žil víceméně jako samotář, věnoval se studiu práva a historie a společně se svým bratrem Josephem vedli*

⁷³ Salmon P. Chase (1808–1873) byl americkým soudcem, právníkem a politikem. Byl zatvrzelým odpůrcem otrokářství.

⁷⁴ William H. Seward (1801–1872) byl americký politik ze státu New York, kde také vykonával funkci guvernéra.

⁷⁵ Edward Bates (1793–1869) byl právník a státník ve Spojených státech amerických.

⁷⁶ Simon Cameron (1799–1889) byl původně členem demokratické strany a později se stal republikánem.

⁷⁷ BROŽ, s. 29.

⁷⁸ Tamtéž, s. 31.

*soukromé debaty o politice.*⁷⁹ Roku 1845 kandidoval v Mississippi do parlamentu a následně byl zvolen jako zástupce demokratické strany. Díky tomu byl zvolen do Sněmovny reprezentantů amerického Kongresu. V průběhu války s Mexikem se Davis účastnil v dobrovolnických oddílech a po jejím skončení se vrátil zpět do Kongresu.⁸⁰ V této době si ho již vážil celý Jih. Následně se stal mluvčím jižanů v otázkách otroctví. *„Je obratným řečníkem, schopným diskutérem, má nepochybně značnou autoritu. Přesto se dočkal v dalších volbách překvapivé porážky. Marně kandidoval na úřad guvernéra. V kampani se stavěl proti missouruskému kompromisu jako překážce šíření otroctví, vyzdvihoval právo Jihu na secesi.*⁸¹ O několik let později v prezidentských volbách roku 1852 podporoval kandidáta demokratické strany Franklina Pierce.⁸² Pierce poté Davisovu přízeň odměnil tím, že ho jmenoval ministrem války. Nově zvolený prezident si jeho rad velmi cenil a považoval jej také za svého blízkého poradce: *„Podle dobových materiálů byl také Davis opravdu hybnou pákou celého kabinetu.*⁸³ I přesto se však Davis naplno věnoval svému resortu. Byl nakloněn inovacím ve výzbroji a výstroji, posiloval armádní jednotky a dokonce opatřil velbloudy pro pouštní oblasti. Také vysílal experty na průzkum do terénu mezi jižními státy a Kalifornií, kudy měla dle Davisových představ vést nová železniční trať, která by tímto způsobem zainteresovala západ Spojených států v otázkách Jihu a napomohla by zde k rozvoji otrokářství.⁸⁴

Jafferson Davis byl sice zastáncem otrokářství a byl pro jeho šíření z Jihu do dalších částí Unie avšak v otázkách odtržení od Unie takovou jistotu nenacházel: *„Je pozoruhodné, že když na Jihu začaly sílit odstředivé tendence, postavil se proti. Alespoň o tom svědčí jeho vystoupení z paluby památné lodi zakotvené v Bostonu...Davis vstoupil na tuto loď 4. července 1858 – tedy v den amerického národního svátku – a před shromážděnými davy prohlásil, že Amerika musí být jednotná.*⁸⁵ Avšak především patřil k odpůrcům a kritikům Abrahama Lincolna.

Od roku 1857 byl Davis opět ve funkci senátora. Chtěl, aby Unie zůstala jednotná, ale svými názory dával jasně najevo svou jižanskou povahu a propagoval

⁷⁹ Tamtéž, s. 33.

⁸⁰ Mexicko-americká válka se uskutečnila v letech 1846–1848. Tento ozbrojený konflikt byl vyvolán americkou anexí státu Texas. Válka skončila jasným vítězstvím Spojených států amerických.

⁸¹ OPATRŇ, s. 85.

⁸² Franklin Pierce byl 14. prezident Spojených států amerických, vládl v letech 1853–1857.

⁸³ Tamtéž, s. 86.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ BROŽ, s. 33–34.

spíše zájmy Jihu. V tomto období už byla separace Severu a Jihu velice zřejmá, ale i přesto byla vytvořena komise, která měla o situaci v celé zemi podat zprávu. Do této komise byl zvolen i Davis, který nejdříve účast odmítl, ale nakonec ji přijal se slovy „... že je připraven přinést jakoukoli oběť, která napomůže odvrátit hrozící konflikt.“⁸⁶

Hrozbu války se však nepodařilo odvrátit ani za pomoci komise, která se po svém průzkumu na sklonku roku 1860 pouze usnesla na tom, že celá Unie není schopná dospět ke společnému konsensu a komise nedošla k jakémukoli uspokojivému závěru. Následoval rychlý sled událostí, který vedl ke vzniku Konfederovaných států amerických a Jefferson Davis byl zvolen do čela tohoto nově vzniklého uskupení. „Zpráva o zvolení prezidentem Konfederace jej zastihla v růžovém sadě jeho statku poblíž Vicksburgu. Byl polichocen, čekal však podle vlastních slov spíš jmenování velitelem konfедераční armády.“⁸⁷ Naproti němu stál na Severu nový prezident Abraham Lincoln. Již pouze jejich názory se značně rozcházely a Jižané se nechtěli podřídit „černé“ republikánské vládě.⁸⁸ A vyvstávaly stále další otázky: „Byl to opravdu Jih, kdo vystoupil z Unie? Neodtrhl se náhodou Sever volbou toho illinoiského advokáta? Nemáme tedy právo na jméno Unie my? (Jih)“⁸⁹ Lincoln však ve své inaugurační řeči uvedl, že nebude zasahovat do záležitostí ve věci otrokářství v těch státech, kde je již zavedeno. Ale odtržení pro něj bylo něco zcela jiného a také přislíbil, že síla bude použita jen v případě, když bude Unie napadena. To se již v blízké době stalo skutečností, jelikož hned následující den po Lincolnově inauguraci přišla zpráva o obležení pevnosti Fort Sumter konfедераčními silami.

⁸⁶ Tamtéž, s. 34.

⁸⁷ OPATRNÝ, s. 86.

⁸⁸ Tamtéž, s. 94.

⁸⁹ Tamtéž, s. 88.

3. Průběh občanské války

Vpředvečer konfliktu a vlastně i na samotném začátku střetu Severu a Jihu v občanské válce nebylo zřejmé, které státy zůstanou unionistické a které se ještě od Unie distancují. Nebylo ani zřejmé kolik se kde nachází stoupenců severních republikánů, jako například ve Virginii, kde bylo velice málo otroků i zastánců odtržení a připojení státu ke Konfederaci. Unionisté zde dokonce vyhlásili nový stát za pomoci federální armády.⁹⁰ Jako otrokářský stát zůstal nadále v Unii Delaware. V ostatních státech se o odtržení či připojení klidně rozhodnout nepodařilo. Například odtržení státu Maryland od Unie představovalo pro Lincolna velkou hrozbu. Kdyby se tak stalo, byl by Washington v obležení států Konfederace, a proto se Lincoln rozhodl jednat: „...pozastavil výnos o platnosti ústavní záruky habeas corpus (podle níž mohli soudci požadovat okamžité předvedení vězňů a zdůvodnění jejich zatčení) a uvěznil čelní stoupence Konfederace. Podzimní volby, v nichž unionisté získali ve státním zákonodárném sboru solidní většinu, pak hrozbu odtržení Marylandu zažehaly.“⁹¹ Snad ještě bouřlivější situace byla ve státě Kentucky - rodném státě prezidenta Lincolna a také prezidenta Konfederace Davise. Zde byla největší koncentrace příznivců obou stran. Vyhlášená neutralita tohoto státu nebyla udržena dlouho, zvláště poté, co Jafferson Davis rozhodl obsadit některá města. V následujícím období zůstalo Kentucky spíše unionistické. Také v dalším hraničním státu mezi Severem a Jihem, Missouri, měli zastánci Unie početnější zastoupení.

Sever měl nad Jihem jistou převahu, početní i materiální. Výše zmíněné hraniční státy Kentucky, Maryland, Missouri a Delaware zůstaly nakonec součástí Unie. Sever byl také ve výhodě díky propracované infrastruktuře, železnicím a průmyslu, jenž byl soustředěn téměř pouze na Severu.⁹²

3.1. Rok 1861

Pevnost Fort Sumter ležící na ostrůvku v Charlesterském zálivu byla jednou z pevností, které měly za úkol chránit Charlesterský přístav. Několik málo dní před vystoupením Jižní Karolíny z Unie byla obsazena federálními vojáky, kterým velel major Robert

⁹⁰ TINDALL, SHI, s. 319.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² BROŽ, s. 45.

Anderson.⁹³ Roku 1861 ji však obklíčilo vojsko Virginské domobrany v čele s generálem Pierrem G. T. Beauregardem, který byl shodou okolností bývalým učitelem majora Andersona ve West Pointu.⁹⁴ Beauregard nejprve Andersona vyzval k tomu, aby Fort Sumter vydal, to však Anderson odmítl a tak 12. dubna 1861 ve 4 hodiny a 30 minut ráno zazněly první výstřely Americké občanské války ze strany konfedačního dělostřelectva.⁹⁵ Fort Sumter byla bombardována a major Anderson tomu vzdoroval více než třicet hodin, posléze mu však došla munice a musel navzdory svému přesvědčení kapitulovat.⁹⁶

Tímto střetem byla definitivně skončena vyčkávací „hra“ mezi Severem a Jihem, obešel se sice bez ztráty na životech na obou stranách, ale válka byla teprve na samém počátku. „15. dubna vyzval Lincoln loajální státy, aby dodaly 75 000 členů domobrany. Dobrovolníci na Severu i na Jihu brzy zaplavili náborová střediska a začaly vznikat ohromné nové armády. 19. dubna Lincoln vyhlásil blokádu jižních přístavů, čímž podle pozdějšího výnosu Nejvyššího soudu stvrdil platnost válečného stavu.“⁹⁷

První skutečnou bitvou občanské války se stala bitva u Bull Runu. Americká veřejnost na Severu a také na Jihu netrpělivě očekávala další postup svých představitelů, na Lincolna i Davise naléhala „...aby zasadili rychlý a rozhodující úder.“⁹⁸ Obě země stále počítaly se snadným a okamžitým vítězstvím. Velení konfedačním jednotkám svěřil Davis generálovi G. T. Beauregardovi a proti němu stál ve velení unionistickým silám generál Irwin McDowell.⁹⁹ Další shodou náhod to byli bývalí spolužáci z akademie West Point. Davis na nátlak veřejnosti reagoval tím, že dovolil Beauregardovi přesunout většinu armády asi 25 mil západně od Washingtonu. Na straně druhé McDowell přesvědčil Lincolna, že jejich nově vzniklé vojsko o síle přibližně 30 000 mužů dokáže nad Beauregardovou armádou díky početní převaze zvítězit. Následně by pak federální síly mohly pokračovat v tažení na Richmond – hlavní město Konfederace. V obou táborech byla již před bitvou nálada velice vítězná: „...z Washingtonu se vydaly stovky civilistů na piknik, při němž chtěli sledovat válku jediné bitvy jako zábavné

⁹³ Robert Anderson (1805–1871) je známý především díky bitvě o Fort Sumter, kde se vzeprél konfedačním jednotkám.

⁹⁴ Pierre Gustave Toutant Beauregard (1818–1893) byl politik, spisovatel a voják pocházející z Louisiany.

⁹⁵ OPATRŇY, s. 101.

⁹⁶ TINDALL, SHI, s. 318.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž, s. 320.

⁹⁹ Irwin McDowell (1818–1885) pocházel ze státu Ohio, je známý především díky účasti v první bitvě Americké občanské války.

představení.“¹⁰⁰ 21. července 1861 se oddíly Unie a Konfederace konečně střetly. Možná právě díky shodnému vzdělání zvolili oba generálové velice podobný bojový plán. Oba se chtěli pokusit o obchvat levého křídla. Z počátku se více dařilo federální armádě a brzy se jim téměř podařilo zvítězit. Do boje však vstoupily posily pod vedením generála Josepha E. Johnstona.¹⁰¹ Tímto byl ukončen postup unionistických vojáků, po kterém následoval ústup. Vyčerpaní vojáci Severu se dali na útěk, který přerostl v paniku. K prchajícím vojákům se přidali i civilisté a společně ucpali silnici do Washingtonu.¹⁰²

Bull Run přinesl oběma stranám střízlivý pohled na válku. Názor, že bude rychlá a úspěšná pro Sever či pro Jih, už nebyl tak přesvědčivý. Nyní již bylo zřejmé, že tento konflikt bude dlouhý, vyčerpávající a nákladný. „*V mnoha ohledech byla první moderní válkou. Především byla ohromná už svým rozsahem. V této válce bojoval každý dvanáctý dospělý americký muž a jen málokterá rodina jí nebyla postižena... Občanská válka nebyla spořádaná a izolovaná; byla to totální válka, kterou nevedly pouze profesionální armády, ale celé společnosti stojící proti sobě.*“¹⁰³ Moderní válku z tohoto konfliktu dělal i fakt, že zabíjení neprobíhalo již v boji muž proti muži, ale neosobně, na dálku a především mechanicky. Navíc byla Americká občanská válka provázena jistým průmyslovým pokrokem, který přinášel modernizace ve výzbroji, výstroji a výrobě. Samozřejmě na Severu byla výroba zbraní a s ní související průmysl rozvinutější: „*Podobně jako téměř celá průmyslová výroba se i hlavní zbrojovky nacházely na území protiotokárských států, s výjimkou snad nejznámější a nejstarší zbrojovky a rozsáhlého skladiště americké armády v Harpers Ferry... Pochopitelně, že i na Jihu existovaly drobné manufaktury, ... ale jejich podíl na celkové produkci v období let 1861–1865 je zanedbatelný, ...*“¹⁰⁴

Další válečné akce roku 1861 probíhaly formou námořních bitev a blokád, které zamezovaly přísunu zbraní, munice ale také potravin ze zámoří. Námořní blokáda byla nepříjemnou skutečností především pro Jih, jelikož produkce čehokoliv nestíhala plnit potřeby válečné ekonomiky a v druhé řadě ani potřeby obyvatel. Zbrojní průmysl pracoval na úkor výroby spotřebního zboží. V továrnách navíc začaly pracovat ženy. Musely v období války zastávat práci mužů, kteří odešli bojovat. Válečné podmínky

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Joseph Eggleston Johnston (1807–1891) pocházel ze státu Virginia.

¹⁰² Tamtéž, s. 321.

¹⁰³ Tamtéž, s. 321–322.

¹⁰⁴ KŘÍŽEK, s. 83.

vedly ženy do pozic dělníků, majitelů plantáží, farmářů nebo učitelů. Ženy, které ve válce své muže či syny ztratily, musely většinou v těchto rolích setrvat a nevrátily se již do „zajatých kolejí“. Válka do jisté míry přinesla urychlení emancipace a s tímto faktem byla část žen velmi spokojena: „...*Clara Bartonová viděla v občanské válce příležitost skoncovat se zoufalým hledáním 'nějaké práce, která by byla opravdu prací'*. Tvrдила, že občanská válka uspíšila zapojení žen do tradičně mužských povolání o padesát let.“¹⁰⁵ Nedostatečný počet mužů v civilním životě se ještě zmenšil ve chvíli, kdy byl v dubnu 1862 vydán konfедераční zákon, který nařizoval odvod všem bílým mužům ve věku 18 – 35 let. O několik měsíců později byla horní hranice posunuta na 45 let. Na Severu byl povinný odvod zaveden až roku 1863.¹⁰⁶

3.2. Rok 1862

Z počátku druhého roku války, roku 1862, byl konflikt stále soustředěn na námořní blokádu Konfederace. Během roku však začalo docházet k ozbrojeným střetnutím a postupem času se vyprofilovala dvě oddělená bojiště: západní a východní. Svě pojmenování dostaly kvůli zeměpisné poloze vůči Appalačskému pohoří.

První větší střet tohoto roku svedli vojáci Unie a Konfederace v západním Kentucky. Jižanský generál Albert Sidney Johnston zde poněkud nešikovně rozmístil linii svých mužů, formace byla však příliš široká a její střed u pevnosti Fort Henry a Fort Donelson byl snadno napadnutelný.¹⁰⁷ Toho využil velitel unionistických vojsk Ulysses S. Grant. Pomocí bojových člunů a rychlé dělostřelecké palby z řeky Tennessee pevnost Fort Henry 6. února dobyl. Poté se generál Grant se svou posádkou vylodil na pevninu a zaútočil na druhou z pevností Fort Donelson. 16. února bylo o jeho rychlém vítězství rozhodnuto, konfедераční jednotky přinutil bezodkladně kapitulovat a jeho úspěch pozvedl morálku severních vojáků, která byla demoralizovaná od porážky u Bull Runu. Naopak konfедераční armádu a celý Jih ztráta obou pevností pokořila.¹⁰⁸

Generál Grant se rychle stal na Severu národním hrdinou, avšak jeho vítězná nálada byla brzy poté opět utlumena. Po dobytí pevností Fort Henry a Fort Donelson táhl se svými vojáky dál podél řeky Tennessee vzniklou prolukou mezi dvěma křídly

¹⁰⁵ TINDALL, SHI, s. 323.

¹⁰⁶ Tamtéž, 323–324.

¹⁰⁷ Albert Sidney Johnston (1803–1862) byl americký generál pocházející z Texasu. Nejdříve sloužil v armádě Unie a později přešel na stranu Konfederace. Prezident Konfederace Davis ho považoval za nejlepšího jižanského generála.

¹⁰⁸ BROŽ, s. 117–118.

konfederační armády a generál Johnston byl nucen před ním ustoupit až k městu Corinth, které leželo již ve státě Mississippi. Jižané již však byli schopni přejít do protiútoků, na který nebyl generál Grant připraven. Navíc to byl tentokrát on, kdo nešikovně rozmístil své jednotky, i když měl vzít v potaz zvláštnost místního terénu a to, že se se svou armádou ocitl mezi dvěma potoky. Byl však natolik zaslepen svým nedávným vítězstvím, že se dopustil ještě další chyby: „*Grant se přitom mimo jiné rozhodl k velmi riskantnímu kroku, když chtěl dát šanci i dosud nezkušeným vojákům v domnění, že Jižané jsou 'na dně' a stanou se snadným objektem.*“¹⁰⁹ Generál Johnston si byl těchto Grantových nedostatků vědom a zaútočil 6. dubna 1862 u Shilohu. Většinu vojáků Unie tento úder zastihl ve spánku či při snídani: „*Někteří z nich zemřeli zachumláni do dek.*“¹¹⁰ Po tomto střetnutí byli federální vojáci zatlačeni zpět k řece Tennessee. Grant musel narychlo přeskupit své jednotky a na pomoc mu přišel zkušený generál Severu William Tecumseh Sherman. Ještě téhož dne dokázala dvojice velitelů dostat federální armádu opět do protiútoků a při krutých bojích, které následovaly, zemřel konfederační generál Johnston. Armáda Jihu se po bitvě u Shilohu stáhla zpět ke městu Corinth. Shiloh se stal, co do počtu obětí, nejkrvavější bitvou v amerických dějinách. Vítězná strana Severu měla větší ztráty než poražený Jih, počet mrtvých a raněných této jediné bitvy překonal celkové množství obětí bojů za nezávislost, války z roku 1812 a války s Mexikem. Po bitvě u Shilohu se našlo mnoho odpůrců generála Granta, dokonce se ozývaly i výzvy k jeho odvolání. To však Lincoln dlouho odmítal. Přesto byl Grant nakonec na několik měsíců zbaven velení svým nadřízeným generálem Henrym Halleckem.¹¹¹

Na východním bojišti bylo po bitvě u Bull Runu delší dobu klidno. McDowella nahradil Lincoln generálem Georgem B. McClellanem. Tento absolvent West Pointu měl za úkol vybudovat novou, bojeschopnou armádu. Jeho dobré vztahy s prezidentem Lincolnem se ale záhy začaly zhoršovat. Na Lincolnovy požadavky aktivní války měl McClellan vlastní názor a odpovídal ne ně: „*...zprvu odkazy na nutnost výcviku nováčků, později jen urážlivými vytáčkami a naprostým přehlížením prezidentových pokynů.*“¹¹² Pohled na McClellana se často lišil, jeho vojáci ho zbožňovali, rád se předváděl, ale jeho opatrnost v boji hraničila až s nerozhodností a drzostí při

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 117.

¹¹⁰ TINDALL, SHI, s. 325.

¹¹¹ Tamtéž, s. 326.

¹¹² OPATRŇÝ, s. 127.

neuposlechnutí prezidentových pokynů.¹¹³ Na druhé straně byla však jeho schopnost vytvořit a vycvičit téměř dvoustetisícovou bojeschopnou armádu, většinou z naprostých nováčků.¹¹⁴

V březnu se však McClellanova nová armáda dala konečně na postup. Jeho cílem bylo dostat se do Richmondu, což bylo hlavní město Konfederace. V květnu se federální jednotky dostaly na dohled od cíle. Ke konci tohoto měsíce proti nim z Richmondu vyrazil generál Joseph Johnston se svými oddíly. Střetli se v bitvě u Sedmi borovic a oba válčící tábory zde utrpěly opět velké ztráty a Joseph Johnston byl těžce raněn. Místo něj se velení konfедераční armády ujal známý generál Robert E. Lee.

Robert E. Lee žil v letech 1807 až 1870 a pocházel ze státu Virginia, což byl další hraniční stát mezi Unií a Konfederací. Lee se účastnil bojů v Mexicko-americké válce a stal se dokonce velitelem akademie West Point. Byl synem hrdiny z války za nezávislost a jeho manželkou se stala pravnučka Marthy Washingtonové, což byla žena prvního amerického prezidenta George Washingtona. Lee byl zcela oddaný službě armádě Spojených států a byl také majitelem panství Arlington a k němu přilehlých plantáží s desítkami otroků.¹¹⁵ Lincoln a jeho generál Winfield Scott, který pocházel rovněž z Virginie, mu nabídli velení nových federálních sil, Lee však nabídku odmítl se slovy: „...že nemůže jít proti své 'vlasti', čímž mínil Virginii. Nato se vzdal důstojnické hodnosti, uchýlil se na své panství a zanedlouho uposlechl výzvy k nástupu vojenské služby na straně Virginie a později Konfederace.“¹¹⁶

Po bitvě u Sedmi borovic se tedy velení konfедераčních sil na východní frontě ujal tehdy pětapadesátiletý Robert Lee. Jako generál se těšil důvěře Jaffersona Davise a jeho očekávání nehodlal zklamat. Ihned po převzetí velení byl rozhodnutý, že nad Unií zvítězí a 26. června úspěšně zaútočil u řeky Chickahominy.¹¹⁷ Kvůli velkým ztrátám však Konfederace nátlak Unie nevydržela a ta Leeovu armádu již na počátku července 1862 rozdrtila. McClellan dál zůstával nedaleko Richmondu.

Abraham Lincoln navštívil v červenci McClellana na východní frontě: „...kde se mu dostalo McClellanova přísného kázání o vhodné strategii pro příští období. Tento projev neúcty vůči nadřízenému mohl být dostatečným důvodem pro odstranění

¹¹³ TINDALL, SHI, s. 326–327.

¹¹⁴ OPATRNÝ, s. 127.

¹¹⁵ Arlington bylo panství, ležící na břehu řeky Potomac s vyhlídkou na hlavní město Washington.

¹¹⁶ TINDALL, SHI, s. 320.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 328.

nadutého generála.“¹¹⁸ Ve funkci velitele pozemních sil ho pak vystřídal Henry Halleck. V létě roku 1862 se uskutečnila druhá bitva u Bull Runu, která pro unionisty dopadla stejně zdrcující porážkou jako ta první. Jižané zde vlákali federální armádu do pastí, jež byla 30. srpna bočním útokem velice zaskočena. Poté se z blízkosti Richmondu museli vojáci Severu stáhnout až do okolí Washingtonu. Po tomto neúspěchu bylo velení opět vráceno generálu McClellanovi.¹¹⁹

Zatímco na Severu se velení stále střídalo, na Jihu byl bojovný generál Lee připraven na další ofenzivu. Tentokrát se vojska střetla u Antietamu, u potoku ve státě Maryland nedaleko města Sharpsburg. 17. září zde McClellanovi oddíly zaútočily na jednotky generála Lee a svedly spolu urputnou bitvu, která trvala pouze jeden den. Počet federálních obětí se během dne vyšplhal přibližně na 13 000, na straně Konfederace tyto ztráty čítaly asi 10 000 mužů, Lee nemohl dále pokračovat v postupu a byl nucen dát se na ústup.¹²⁰ McClellan nechal Leea uniknout přes řeku Potomac: *„Leeovi se nepodařilo proniknout k Baltimoru a Washingtonu. McClellan nedokázal Jižany pronásledovat a rozbit jádro jejich armády, přestože Lincoln přijel znovu k jeho štábu a žádal tu naléhavě ofenzivu,...*“¹²¹ To, že jeho generál není schopen pokračovat v boji a dosáhnout téměř jistého vítězství však Lincoln natolik rozčílilo, že McClellana opět odvolal, tentokrát se již však k velení nikdy nevrátil.¹²² Tato bitva občanské války skončila opět nerozhodně.

Na Severu pátral prezident Lincoln znovu po novém veliteli. Nyní vybral generála Ambrose E. Burnsidea.¹²³ Tohoto generála více než cokoliv jiného proslavily jeho zvláště upravované vousy, kterým se začalo říkat „sideburns“ čili „licousy“. Funkci velitele pozemních sil Unie již v minulosti dvakrát odmítl kvůli svému osobnímu názoru, že se na tuto významnou pozici necítil být připraven. Tentokrát Lincolnovu výzvu přijal a uposlechl jeho přání vést válku aktivním bojem.

V prosinci 1862 se vydal Burnside s unionistickou armádou přes zamrzlou řeku Rappahannock proti jednotkám generála Lee, které byly soustředěny na západě Fredericksburgu ve Virginii. Federální útok byl však odražen i přesto, že armáda Unie

¹¹⁸ Tamtéž, s. 328.

¹¹⁹ BROŽ, s. 138–140.

¹²⁰ KŘÍŽEK, s. 29.

¹²¹ OPATRŇÝ, s. 168.

¹²² TINDALL, SHI, s. 331.

¹²³ Ambrose Everett Burnside (1824–1881) byl americkým vojákem, vynálezcem a průmyslníkem .

čítala přibližně 100 000 mužů a armáda Konfederace něco málo přes 70 000.¹²⁴ „*Přestože Jižané utrpěli nepoměrně méně (přes 5000 mužů), Lee se vcelku pochopitelně rozhodl nepřítele nepronásledovat,...*“¹²⁵ Porážka federalistů u Fredericksburgu znovu severní armádu demoralizovala a generála Burnsidea dovedla až na pokraj zhroutení: „*...Burnside (se) při vydávání rozkazu k ústupu a pohledu na své zdecimované jednotky, sklíčeně klopýtající zpátky přes řeku, rozplakal.*“¹²⁶

Druhý válečný rok 1862 skončil pro obě strany sporně. Na Severu se začaly projevovat ohlasy demokratů, kteří chtěli válku ukončit, radikálnější republikáni chtěli naopak bojové aktivity ještě posílit. Někteří Seveřané se pouštěli opět do kritiky prezidenta Lincolna a jeho neschopnosti vést tento úřad a zároveň válku. Jižané měli také své problémy, pomalu se již začal projevovat rozdíl mezi průmyslovou základnou Unie a Konfederace a navíc ani skvělý vojevůdce Lee nedokázal uštvědit Severu natolik zdrcující porážku, aby federální vládu přinutil kapitulovat.

Oba tábory se potýkaly s komplikacemi, zatímco se prezident Abraham Lincoln chystal jediným aktem změnit průběh celé Americké občanské války. Tímto aktem se stalo podepsání Prohlášení o osvobození otroků z 1. ledna 1863. Takto vstupovala Unie do dalšího roku.¹²⁷

3.3. Rok 1863

Prohlášení o zrušení otroctví nebylo Lincolnovým hlavním cílem, tím bylo zachování jednoty a vítězství Unie nad Konfederací: „*Jestliže šlo Lincolnovi především o vítězství Unie, neznamenal to, že by opustil ostatní ideály,...* Nikterak se nevzdal svých názorů v otázce otroctví, *...Lincoln si byl naopak dobře vědom, že Jih svým bojem za otroctví usiluje o věc předem ztracenou, kterou nelze obhájit ani vítězstvím zbraní, že je to boj proti času, proti vývoji lidské společnosti a mravnosti.*“¹²⁸ Před samotným vydáním tohoto prohlášení se na Severu objevovaly mnohé tendence, které napomohly tomu, aby bylo zrušení otroctví postupně prosazeno. Mezi tyto tendence patřil například fakt, že se otroci, kterým se podařilo uprchnout, začali hlásit ve vojenských táborech Unie s žádostí o přijetí do služby. Generálové se poté dostali do složité situace, kdy řešili problém, zda mají uprchlé otroky prohlásit za svobodné a přijmout do služby, čímž by

¹²⁴ HUTEČKA, s. 305.

¹²⁵ Tamtéž, s. 306.

¹²⁶ TINDALL, SHI, s. 331.

¹²⁷ Tamtéž, s. 332.

¹²⁸ MATOUŠEK, s. 32.

mohli posílit své jednotky, či je odmítnout. Navíc bylo zřejmé, že práce otroků na Jihu přispívá ke schopnosti Konfederace nadále vést válku. Na Severu by naopak skutečnost zrušení otroctví znamenala morální povzbuzení veřejnosti či určitou výhru pro Unii na poli diplomacie a především by federální armádě přinesla mnoho nových posil z řad bývalých otroků. Osvobození otroků do určité míry ovlivnilo události, které následovaly. V praxi se to záhy potvrdilo, když se svobodní černoši mohli začít oficiálně hlásit do vojenské služby. Poté, co jejich počet vzrostl, začala Unie organizovat černošské oddíly, které se postupně staly významnou složkou bojových sil Severu. „*Dohromady sloužilo v armádě Unie 180 000 až 200 000 černých Američanů, což odpovídalo asi deseti procentům celkového stavu. Přibližně 38 000 z nich položilo své životy.*“¹²⁹ Zatímco Severu přineslo zrušení otroctví posílení jak morální, tak i početní, pro Jih znamenalo těžké ztráty. Oznámení o osvobození se mezi otroky rychle šířilo. Levná otrocká pracovní síla, mohla nyní vypovědět svou službu a následně se také většina otroků začala své svobody domáhat.

Po selhání generála Burnsidea v čele unionistické armády u Fredericksburgu se Lincoln musel opět pokusit nalézt vhodného generála pro velení pozemním jednotkám. Tentokrát se prezidentova pozornost zaměřila na generála Josepha E. Hookera, kterému bylo přezdíváno „rváč Joe“.¹³⁰ Hooker nabídku přijal a ujal se velení. Na jaře roku 1863 se již mohl plně věnovat přípravám na své první tažení v pozici velitele vojsk Unie. Svou bojovnou, sebevědomou povahu a stav své armády mohl zanedlouho vyzkoušet v bitvě u Chancellorsville, města které leželo přibližně v polovině cesty mezi Washingtonem a Richmondem. Hooker zde měl téměř dvojnásobnou početní převahu nad konfедераční armádou generála Leea a vymyšlen válečný plán na oblehnutí jednotek Jihu. Chtěl překvapit Leea rychlým přesunem vojsk, překročit řeku Rapidan a zaútočit na bok Leeovy formace. Jižanský generál však jeho strategii odhadl, znovu prokázal své manévrovací schopnosti a okamžitě proti unionistům vyslal své jednotky, další zároveň vyslal s úkolem narušovat spojení mezi oddíly Unie. Momentu překvapení tedy využil, navzdory válečné strategii federalistů, generál Lee. Hooker byl změnou situace zaskočen a zavelel svým jednotkám, aby se stáhly zpět. Toho hodlal Lee ještě využít a znovu rozdělil armádu na dva oddíly. Prvnímu velel Thomas „Stonewall“ Jackson, který 2. května opět překvapil Hookerovu armádu, tentokrát na pravém

¹²⁹ TINDALL, SHI, s. 333.

¹³⁰ Joseph E. Hooker (1814–1879) byl vojákem armády Spojených států a později příslušníkem armády Unie. Je znám především díky bitvě u Chancellorsville, kde bojoval proti generálu Lee.

boku.¹³¹ Střet se uskutečnil v oblasti zvané Divočina, která si tento název nesla kvůli husté zalesněnosti. Konfедераční síly zde zaútočily tak prudce, že se obranná linie federální armády nepokusila ani útok odvrátit a vojáci se dali na útěk. „*Pohyby vojáků byly díky hustému porostu ještě chaotičtější než obvykle a s padajícím soumrakem se boj změnil ve všeobecný zmatek.*“¹³² Když se však Jackson se svou jednotkou vracel zpět do tábora, byl ve všeobecném zmatku považován za jezdecký oddíl Unie a vojáci Konfederace proti nim zahájili palbu. Jackson byl mnohonásobně postřelen a o několik dní později na následky těchto zranění a zápalu plic zemřel. Množství dalších mužů z jeho jednotky bylo zabito i s koňmi přímo na místě.¹³³ Poté Leeovy jednotky zatlačily unionisty zpět za řeku Rappahannock.

Na západním bojišti ve velení federální armádě setrval generál Grant, kterému se podařilo začít znovu postupovat proti konfедераčním silám. Tentokrát se rozhodl dojít až k Vicksburgu, k městu s propracovaným systémem opevnění, kde se nacházelo přibližně 30 000 Jižanů. Vicksburg se nacházel na břehu řeky Mississippi a již dříve díky svému obrannému systému dokázal odolat útokům generála Shermana. Zatímco Shermanova strategie spočívala v dobytí města, Grant se rozhodl, také kvůli nepříznivému terénu v okolí, že zde Jižany oblehne, zabráni jejich zásobování a tímto způsobem je vyčerpá nebo vyhladoví. S takovou taktikou ovšem Konfederace nepočítala a velení muselo přijít s novým plánem, jak se s touto složitou situací, jež ve Vicksburgu nastala, vypořádat. Lee navrhl, aby byla pozornost federální armády odvedena od obléhání města jinam. V červnu proto přemístil své jednotky do oblasti k řece Shenandoah v Marylandu. Na tento Leeův tah reagoval generál Hooker tím, že přesunul svou armádu, kterou následně udržoval v prostoru mezi hlavním městem Unie Washingtonem a oddíly generála Leea.¹³⁴ Hooker byl však 28. června vystřídán generálmajorem Georgem G. Meadem.¹³⁵ Spekuluje se, zda Hooker odstoupil z velení kvůli obavám z boje proti zkušenému generálovi Lee či zda jeho demise byla otázkou hrdosti poté, co si v bitvě u Fredericksburgu vyžádal posily, které mu však nebyly nikdy

¹³¹ Thomas Jonathan Jackson (1824–1863) byl americkým učitelem a generálem. Přezdívku „Stonewall“ neboli „kamenná zeď“ si Jackson odnesl z první bitvy u Bull Runu, když v čele Virginské brigády odolával útokům federalistů a jistý jihokarolínský generál ho takto častoval.

¹³² Tamtéž, s. 339.

¹³³ BROŽ, s. 183.

¹³⁴ TINDALL, SHI, s. 340.

¹³⁵ George Gordon Meade (1815–1872) sloužil unionistické armádě. Je znám díky velení federálními jednotkami v bitvě u Gettysburgu.

poslány.¹³⁶ Zatímco velení pozemních jednotek Unie procházelo opět změnou, o novém místě střetu bylo již téměř rozhodnuto. 30. června vstoupila vojska Konfederace do města Gettysburg, zde však narazila na jezdecký oddíl Unie. „*Jižané postupovali rychle a brzy čelo vojska došlo k lesu, táhnoucího se 3,5 míle od Gettysburgu. Fry zastavil pluk a vyslal dopředu patroly, které po přechodu lesa spatřily Bahenní potok (Marsh Creek), vinoucí se rozmoklým terénem, a za ním čtyřčlennou jízdní hlídku...Její velitel, kaprál Alpheus Hodges, rovněž upozoroval nepřítele.*“¹³⁷ Následně sem byly spěšně přemístěny oba armádní sbory a prvního červencového dne začala bitva u Gettysburgu, jež se později ukázala jako zásadní během občanské války. Velení Unie i Konfederace bylo přesvědčeno o tom, že musí protivníka z města vytlačit. První útoky konfедераční armády byli Seveřané schopni odrazit.¹³⁸ Poté jezdecké oddíly Severu pod vedením generála Johna Buforda tedy vyrazily proti jednotkám generála Jamese Longstreeta, které měly nad Bufordovými značnou převahu. Díky tomu byly jednotky Konfederace úspěšnější a unionisté opustili město.¹³⁹ Momentální porážkou však Sever získal možnost zaujmout jižně od města výhodné pozice na pahorkatém prostranství a generálu Meadeovi se podařilo tyto nově vzniklé linie ještě posílit.¹⁴⁰ Lee poté, co federalisté zaujali své pozice, přemýšlel, zda by měl pokračovat v protiútoky a poslat své oddíly mezi pahorky, které byly obsazené protivníkem. Obával se, že když by ústup vojsk Unie nevyužil, byl by obviňován veřejností Jihu, že „...*prohrál vyhraný boj.*“¹⁴¹ Po zvážení situace Lee postup zastavil. Řetězec událostí, který byl spuštěn 1. července, se následně začal vyvíjet ve prospěch Unie. Bylo tomu tak i kvůli neuváženému rozhodnutí generála Lee. Poslal totiž Stuartovu jízdu, která plnila funkci zvědě, kupředu příliš daleko. Stuarda pak od konfедераčních sil dělila federální armáda a nemohl podávat Leeovi potřebné informace.¹⁴² 2. července se jižanský generál rozhodl zaútočit na pravé křídlo federalistické formace. Byl si vědom početní převahy nepřítele, avšak kvůli absenci Stuartovy divize neměl dostatek informací o skutečném rozmístění vojsk Unie a nařídil útok na oba konce armády Severu, tedy na pravé a také na levé křídlo.¹⁴³ Celý den probíhala mezi oběma stranami urputná bitva. Meadova armáda byla v početní

¹³⁶ BROŽ, s. 184.

¹³⁷ SWOBODA, Grzegorz, *Gettysburg 1863*, Praha 2000, s. 85.

¹³⁸ KODET, s. 234.

¹³⁹ OPATRŇÝ, s. 203.

¹⁴⁰ TINDALL, SHI, s. 340.

¹⁴¹ OPATRŇÝ, s. 205.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ SWOBODA, s. 135.

i strategické výhodě a přesto se Jižanům téměř podařilo jejich linii prorazit, nakonec však nedokázali klíčové pozice Seveřanů dobýt a byli na obou křídlech odrazeni. Druhý den bitvy znamenal pro obě válčící strany pouze ztráty na životech a bylo zřejmé, že rozhodný střet přinese až následující den.¹⁴⁴ 3. července dal Lee přednost jiné taktice, nerozhodl se již pro útok na křídla protivníkovy armády, nýbrž, jak Meade předpokládal, rozhodl se zaměřit na jeho střed. Federalisté však útok očekávali, byli stále rozmístěni ve výhodnějších pozicích a měli dostatek munice: „*Přes otevřené prostranství, téměř půl míle dlouhé, postupovali vojáci k úpatí kopce, na který se šplhali v krupobití kulek. Ačkoliv se jim některé pozice nepřítele podařilo na čas prolomit, museli nakonec před přesilou ustoupit.*“¹⁴⁵ Snaha generála Leea byla i třetího dne bitvy beznadějná. Z přibližně 14 000 konfедераčních vojáků se jich do tábora vrátila sotva polovina.¹⁴⁶ Pro jižanského generála znamenala tato bitva skličující porážku, „...což Leea přimělo zamumlat: *'Tohle všechno je moje chyba.'*“¹⁴⁷ Prohra však nebyla otázkou pochybení a nesprávného úsudku pouze generála Leea: „*U Gettysburgu byl poražen kvůli Longstreetově pomalosti, chybám a neuposlechnutí rozkazu druhého dne bitvy, což se již třetího dne nedalo zachránit.*“¹⁴⁸ Vítězství bylo na straně Severu, vyhraná bitva však neznamovala pouze triumf nad Jihem, celkové ztráty na životech ve federální armádě činily 3155 mužů, ztráty Konfederace čítaly 4700 mrtvých. Zajato či raněno bylo v této jediné bitvě 20 000 unionistických a přibližně stejné množství konfедераčních vojáků.¹⁴⁹ Následujícího dne, tedy 4. července, nezbývala již konfедераčním jednotkám jiná možnost, než se dát na ústup a Robert E. Lee se se svou armádou vydal směrem na jih. Jednoznačným vítězem bitvy u Gettysburgu se stali unionisté také proto, že se Leeovi nepodařilo uskutečnit ani jeden z jeho záměrů: jižanská ofenzíva byla zastavena a tlak na opevněné město Vicksburg se nepodařilo zmírnit.¹⁵⁰ Po událostech z Gettysburgu se celá konfедераční posádka v obležení vzdala, jižanská armáda byla zatlačena až za rozvodněnou řeku Potomac ve Virginii a „*Konfederace také utrpěla významnou morální a mezinárodní porážku, protože po Gettysburgu pohasla jakákoli naděje na mezinárodní uznání a zásadnější zahraniční*

¹⁴⁴ KRÍŽEK, s. 31.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ TINDALL, SHI, s. 340.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ HUTEČKA, Jiří, *Generál a jeho historikové: Robert E. Lee a americká historiografie*, Olomouc 2005, s. 93.

¹⁴⁹ KODET, s. 235.

¹⁵⁰ OPATRŇÝ, s. 216.

pomoc.“¹⁵¹

Tyto dvě události roku 1863 znamenaly pro Unii důležitá vítězství a k dalšímu se záhy schylovalo ve státě Tennessee, kolem města Chattanooga, v oblasti, která byla „branou“ do konfедераčního státu Georgia. Na počátku září se jednotky Unie pod velením generála Williama Rosecranse zmocnily města Chattanooga, ze kterého již den předtím nechalo konfедераční vedení vyklidit své oddíly. Jižané se tedy vydali na ústup v čele s generálem Braxtonem Braggem a Rosecrans se rozhodl jej pronásledovat. Byl si však natolik jistý svým vítězstvím a povzbuzen obsazením Chattanooga, že neodhadl protivníkovu sílu a Bragg mu uštedřil 20. září nečekanou porážku u řeky Chickamaugy a oddíly Unie se stáhly zpět do Chattanooga.¹⁵² Následně Bragg město odřízl od železniční trati a držel unionisty, na něž naléhal prezident Lincoln s příkazem, aby vytrvali, v obklíčení. Poté sem vyslal na podporu Rosecransovi generály Hookera z Virginie a Shermana spolu s Grantem ze západního bojiště. Grantovi se chvatně podařilo prolomit konfедераční hradbu a umožnil tak přísun zásob. Zlomeného Rosecranse následně nahradil generálem Georgem Thomasem a 24. listopadu se jednotkám Unie podařilo probít se z obklíčeného města. Thomasovy oddíly vyslal dalšího dne Grant vpřed s nařízením, aby se zastavily na Misionářském hřebenu. Tento rozkaz však vojáci neuposlechli a vypravili se k dalšímu postupu vzhůru. „*Jeden z Grantových pobočníků mu na vysvětlenou řekl: 'Jak tihle mládenci jednou začnou, nezastaví je už ani celé peklo.'*“¹⁵³ Nad nimi, na Vyhlídkové hoře, kterou ovládaly konfедераční síly, se již proti nim chystala děla. Vojáci Jihu však nebyli schopni tato děla sklopit z příkrého svahu natolik, aby zasáhla přibližující se unionisty a proto se dali na útěk. Ani Grant se svými jednotkami však neměl již dostatek sil na pronásledování armády Jihu.¹⁵⁴ Další vítězné tažení Unie roku 1863 přimělo prezidenta Konfederace Jaffersona Davise ke změně ve vrchním velení a Braxtona Bragga nahradil schopným generálem Josephem Johnstonem.¹⁵⁵ Naopak na Severu se mluvilo o vítězi od Chattanooga a v Bílém domě se začala projednávat otázka, jak Granta za jeho statečnost odměnit. Generálovi přicházely děkovné lístky a Washington dal souhlas k ražbě zlatých mincí s jeho podobiznou.¹⁵⁶ Následně byl Ulysses S. Grant jmenován

¹⁵¹ KODET, s. 233–235.

¹⁵² OPATRNÝ, s. 218.

¹⁵³ TINDALL, SHI, s. 341–342.

¹⁵⁴ KRÍŽEK, s. 36.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ OPATRNÝ, s. 225.

Lincolnem do funkce velitele Potomacké armády.

3.4. Rok 1864

Od března roku 1864 byl vrchním velitelem pozemních sil Unie generál Grant, který se domníval, že musí zvolit naprosto odlišnou strategii, než jeho předchůdci. Věděl, že občanská válka již nemůže skončit jedinou rozhodující bitvou a přiklonil se k taktice vedení opotřebovavací války. Nařídil vést totální válku, která byla velice náročná a nákladná pro obě strany, nicméně pro Granta to bylo jediné východisko.¹⁵⁷ S tímto stanoviskem začal také se svými oddíly pronásledovat armádu generála Leea, která byla předtím zatlačena až za hranice s Virginií. V květnu se severní armáda, o síle přibližně 112 000 mužů, přesunula do oblasti Divočiny, kde již v minulosti proběhla bitva u Chancellorsville.¹⁵⁸ 5. a 6. května se zde jednotky Severu a Jihu střetly, místní terén však opět komplikoval již nepřehlednou situaci a Konfederaci brzy přestávaly stačit síly, jelikož do bitvy vstupovala s téměř poloviční armádou vzhledem k počtu unionistických sil. Grant tentokrát nenechal Jižany ustoupit, aby byli schopní znovu se zmobilizovat a doplnit své jednotky. Místo toho pokračoval v neúnavném boji a postupoval na jih až ke Spotsylvanskému dvoru, kde došlo k dalšímu střetu ve dnech 8. - 12. května.¹⁵⁹ Bitva zde skončila opět nerozhodně a k dalším krvavým bitvám bez zřejmého vítěze došlo následně v oblasti u Cold Harboru a Richmondu. Grant však vytrval ve svém snažení a pokračoval v postupu na jih, k městu Petersburg. V pásmu kolem města poté Grant oblehl Leeovu armádu a očekával jisté vítězství, které bylo jen otázkou času vzhledem k materiální a početní převaze Unie.¹⁶⁰ Obléhání Petersburgu trvalo devět měsíců, během kterých se unionisté snažili neustále přerušovat železniční spojení, jež znamenalo pro armádu generála Leea jedinou možnost zásobování.¹⁶¹

Zatímco Grant téměř celý rok 1864 držel město Petersburg ve Virginii spolu s Leem a jeho armádou v obležení, generál Sherman se věnoval pronásledování jižanských jednotek generála Josepha Johnstona v Georgii: *„Sherman měl v oblibě boj muže proti muži, naproti tomu Johnston byl mistrem ústupů a úhybných manévřů, odhodlaným neriskovat ani jediný život, dokud nebyly pro boj vytvořeny dokonalé*

¹⁵⁷ TINDALL, SHI, s. 343.

¹⁵⁸ BROŽ, s. 253.

¹⁵⁹ OPATRŇÝ, s. 229–231.

¹⁶⁰ KŘÍŽEK, s. 37.

¹⁶¹ TINDALL, SHI, s. 344.

podmínky. ¹⁶² Johnsonův přístup k boji a jeho neustálé vyčkávání přivedlo prezidenta Davise před další rozhodnutí: koho obsadit do pozice vrchního velitele konfedačních sil místo váhavého Johnstona? Tentokrát zvolil texaského generála Johna B. Hooda, který byl neústupným vojákem za všech okolností. Z bitvy u Gettysburgu si odnesl zmrzačenou paži a z bitvy u Chickamaugy vyvázl bez větší části nohy, poté se musel nechávat přivazovat ke koni. ¹⁶³ Bojištěm se nyní stala oblast kolem georgijského města Atlanta, ve kterém měli Jižané svou základnu. V červenci se armáda generála Hooda odhodlala k několika výpadům proti Shermanovým oddílům, federální vojsko však pokaždé dokázalo útok odvrátit. Výsledky byly vždy nerozhodné a střety znamenaly opět pouze ztráty na životech: „*V bojích o Atlantu přišli Jižané o 10 000 mužů a Seveřané měli ztráty asi 5000 mužů.*“ ¹⁶⁴ Sherman nakonec město obklíčil a donutil Hooda, aby se svou armádou odtáhl, sám se poté vydal na jihovýchod napříč Georgií. Hood zvolil jiný směr, dal se na cestu přes severní Alabamu a vstoupil do státu Tennessee. Zde došlo 30. listopadu k bitvě u Franklinu. Jižané se tu v několika vlnách pokoušeli marně prorazit federalistickou linií. Přeživší vojáci Unie i Konfederace následně bitvu u Franklinu popisovali jako „největší hrůzu a děs“ či „království smrti“, jeden ze zabitých generálů byl dokonce zasažen 49 kulkami. ¹⁶⁵ Téměř na sklonku roku, v prosinci 1864, uštedřili unionisté generálu Hoodovi v Tennessee ještě jednu porážku, která byla stejně drtivá jako ty předchozí. Tentokrát střet proběhl u města Nashville. Poté se Sherman vydal na cestu zpět Georgií, během které vedl totální válku. Se svými muži ničil vše, co by mohlo nějakým způsobem podpořit materiální či vojenský potenciál Konfederace, v souladu s tím nechal vypálit velkou část Atlanty. Z Atlanty poté vyrazili federalisté v široké formaci směrem na jih a ještě v prosinci dorazili k městu Savannah v západní Georgii. Cestou stále ničili bez ohledu na veškerou úrodu, majetek a také dobytek. Pod velením Shermana, který usiloval nejen o to protivníka vyčerpat, ale o to aby byl pokořen, se mnoho příslušníků armády Unie uchýlovalo k velmi brutálním činům: „...často projevovali nepředloženou brutalitu, jež šokovala dokonce i ty, které údajně osvobozovali. Jistý otrok z Georgie vyprávěl, že viděl vojáky Unie, jak vyřízli kýtu z živého prasete nebo vola, a pak nechali to dobytče řvát.“ ¹⁶⁶

Mezitím se v listopadu roku 1864 uskutečnily ve Spojených státech amerických

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ BROŽ, s. 255.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ TINDALL, SHI, s. 345.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 345–346.

další prezidentské volby. Republikáni se rozhodli opět vyjádřit podporu Abrahamu Lincolnovi a z řad demokratů se jeho protivníkem stal generál George McClellan. Snad právě díky vývoji na bojištích ve prospěch Unie se většina veřejnosti rozhodla dát svůj hlas znovu právě Lincolnovi, který dokázal vést zemi ve složité době víceméně zdařile. V den prezidentských voleb, tedy 8. listopadu 1864, se pro Lincolna vyjádřilo přibližně 2 200 000 voličů. McClellan, který zvítězil pouze ve státech Kentucky, New Jersey a Delaware, získal přes 1 800 000 hlasů.¹⁶⁷

3.5. Rok 1865

V Savannah Sherman doplnil zásoby a v lednu roku 1865 pokračoval v tažení směrem do Jižní Karolíny. Zde se chovali federalisté ještě brutálněji, jakožto v „doupěti odštěpenectví“.¹⁶⁸ *„To, co po nich zůstávalo, byla jen spoušť a utrpení...V Georgii vypálili asi 15 osad a menších městeček. Nakonec se podobným způsobem vypořádali i s Columbií, hlavním městem státu...Shermanovo tažení, které zanechalo na dlouhá léta ostudnou skvrnu na vítězné vlajce...“*¹⁶⁹ Jejich triumfální nálada se po příchodu do Columbie, v únoru roku 1865, projevovala v negativním smyslu více, než v ostatních oblastech a právě zde se k nim začal připojovat dav slavicích osvobozených otroků, mstvicích se a rabujících válečných zajatců či místních obyvatel.¹⁷⁰ Většina z nich byla vzhledem k počínajícímu rabování posilněna alkoholem: *„Atmosféra nabyla rázu bizarního karnevalu, kde je vše dovoleno. Zoufalí federální velitelé nebyli schopni a často ani ochotni řádění svých mužů zastavit...Po soumraku se situace zcela vymkla kontrole...jiné (jednotky) se zcela rozpadly a vojáci za přihlížení či přímo účasti svých důstojníků se svatým nadšením rabovali vše, co jim přišlo pod ruku, pokud ovšem nebyli zpítí namol.“*¹⁷¹ Po skončení zběsilého plenění města odtud pak směrem na Goldsboro vytlačovaly Shermanovy jednotky konfедераční armádu.

Zatímco Shermanova armáda nadále zatlačovala Jižany na ústup, generál Grant stále pokračoval v obléhání a ostřelování konfедераčních vojsk v Petersburgu. Město bylo v obležení dlouhých devět měsíců, navíc bylo pod palbou Seveřanů a často bylo také přerušeno železniční spojení se zásobami zbraní a jídla, což vedlo k hladovění vojáků a k následným dezercím. Obranné linie Petersburgu se rychle tenčily a Lee

¹⁶⁷ BROŽ, s. 240.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 267.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 267–268.

¹⁷⁰ HUTEČKA, *Země krví zborcená*, s. 441.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 441–442.

musel přijít s plánem, jak se z této nevýhodné pozice dostat. Pokusil se tedy probojovat se zbytkem své armády unionistickým obklíčením a následně se chtěl připojit k Johnstonovým oddílům, které byly nyní situovány v Severní Karolíně.¹⁷² Lee se poté ocitl v bezvýchodné situaci a počátkem dubna obdržel od generála Granta dopis, v němž Jižany žádal, aby zabránili dalšímu prolévání krve a vzdali se. Na to generál Lee odpověděl dalším dopisem, ve kterém po Grantovi žádal nejdříve podmínky pro složení zbraní. Následně si generálové vyměnili další psaní ve smyslu určení místa k jejich osobnímu setkání a ve kterém, mimo jiné, Grant upozorňoval konfедераční armádu, aby se nepokoušela o další útok.¹⁷³ Brzy však bylo zřejmé, že se generál Lee snažil celou situaci ohledně vyjednávání příměří a složení zbraní zdržovat, aby se mohl co nejlépe připravit na únik, o který se nakonec opravdu pokusil. Při snaze uprchnout prokázal Lee své znamenité velitelské schopnosti, díky nimž se mu načas podařilo z beznadějného obklíčení vymanit. Když se o této události dověděl Grant, okamžitě se sám ujal velení a začal Leea a zbytky konfедераčních sil opět pronásledovat. Unionistický generál chtěl válku ukončit co nejdříve, věděl, že když by Leea nedonutil kapitulovat hned, válka se mohla protáhnout o další týdny či měsíce a došlo by tak k dalším zbytečným ztrátám na životech. Jižanům únik komplikoval nejen generál Grant, ale i řeky Appomattox a James, které jim odřízly cestu. Lee se však stále odmítal vzdát i přesto, že mu Grant v dalším dopise nadiktoval jediné možné podmínky pro ukončení války. Hodlal využít poslední únikové cesty, jež vedla do hor kolem Appomattoxu. Zanedlouho Jižanům odřízla cestu unionistická jízdní jednotka generála Philipa Sheridanova. Lee ani v této chvíli nemínil kapitulovat a zavelel k boji. Sheridanovy jednotky před ním záměrně ustupovaly a za nimi se již vytvářely unionistické střelecké linie. Ve smluvený okamžik pak Sheridanova jízda prudce změnila směr a Jižané se bleskově vrhli vpřed v domnění, že Unii došly síly. Brzy se před nimi vynořila federální armáda a konfедераčním jednotkám již bylo zřejmé, že vpadli do léčky. Tentokrát už zbytku konfедераčních sil nezbývalo nic jiného, než vyvěsit bílý prapor, jako symbol kapitulace.¹⁷⁴

V neděli 9. dubna 1865 se v Appomattox Court House, nedaleko města Appomattox, sešli dva významní generálové: Ulysses Simpson Grant a Robert Edward Lee. *„Oba muži usedli ke stolu a sledování svými důstojníky se zabrali do hovoru, týkajícího se jejich dávného setkání v průběhu války Spojených států s Mexikem.*

¹⁷² TINDALL, SHI, s. 346.

¹⁷³ MARSHALL, Charles, *Appomattox*, Baltimore 1894, s. 13–18.

¹⁷⁴ BROŽ, s. 280–281.

*Vzpomínání na časy ve 'staré' armádě bylo zřejmě příjemné, neboť k vlastnímu tématu kapitulace se hovor stočil až poté, co Lee svého společníka upozornil, proč vlastně k jejich shledání po letech došlo.*¹⁷⁵ Zde poté nabídl Lee Grantovi svou kapitulaci a ten předal svému protivníkovi kapitulaci podmínky, které, mimo jiné, nařizovaly konfедераční armádě zanechat na místě veškerá děla a další výzbroj. Lee pak požádal, aby si důstojníci mohli ponechat boční zbraně a všichni vojáci své koně a muly. Grant nijak nezaváhal a na Leeovu prosbu odpověděl kladně.¹⁷⁶ Generálové následně podepsali potřebné dokumenty a poté, co Lee odevzdal Grantovi svůj kord, nasedl na koně a za salutování všech přítomných vojáků se vydal zpět ke svým jednotkám: „*Jak projížděl velitel Armády severní Virginie naposledy mezi svými muži, kteří mu provolávali slávu, a v předtuše toho, co bude následovat, mu přáli sbohem, neubráníl se dojetí. Na tváři starého generála se objevily slzy.*“¹⁷⁷ Generál Grant svými kapitulacími podmínkami udělal mnoho pro poválečné usmířování obou stran, avšak sám byl deprimovaný, necítil radost z pádu tak udatného, vytrvalého bojovníka jakým se stal generál Lee. Dokonce i poražení Jižané uznali Grantovu šlechtitost: „*Je věčným štěstím pro celé Spojené státy, že ze všech federálních generálů připadl úkol přijmout kapitulaci Roberta Lee právě Grantovi.*“¹⁷⁸

¹⁷⁵ HUTEČKA, *Země krví zborcená*, s. 451–452.

¹⁷⁶ OPATRŇY, s. 285.

¹⁷⁷ HUTEČKA, *Země krví zborcená*, s. 452.

¹⁷⁸ Tamtéž.

4. Období po Americké občanské válce

Ukončení bojů občanské války a podepsání příměří na jaře roku 1865 znamenalo konec jedné vyčerpávající války. Celkové ztráty činily přibližně 620 000 životů, čímž se tento konflikt stal nejkrvavějším v dějinách Spojených států amerických.¹⁷⁹ „...za 1. světové války měli Američané ztráty ve výši 107 000 mužů...ve 2. světové válce 450 000 osob, během korejské války 33 000 a ve Vietnamu přes 50 000...“¹⁸⁰ Celkové náklady, jenž byly za války vynaloženy mohou být rozděleny do dvou skupin, a to na přímé a nepřímé výdaje. Zatímco přímé zahrnují veškeré finanční prostředky vynaložené státy a ztráty způsobené škodami na majetku či neuskutečněného obchodu a ušlého zisku, nepřímé výdaje zahrnují již také finanční důsledky války po roce 1865.¹⁸¹ Generál Lee a jeho spolubojovníci byli na straně poražených a svou prohru přijali s důstojností, leč stále hrozila možnost partyzánské války, která by dál pustošila území Spojených států, mařila množství životů a zároveň snahu o nabytí staronové jednoty.¹⁸² K této skutečnosti však nedošlo a konflikty se v následujících letech odehrávaly především v politické sféře. Naopak prezident Jafferson Davis se však dlouho poté, co bylo podepsáno příměří v Appomattox Court House, pokoušel přesvědčit zbytek konfederační armády k tomu, aby vedla boj do posledního muže. Ve chvíli, kdy byl jeho plán odmítnut i generálem Johnstonem, dal se na útěk. K jeho dopadení byl vyslán početný oddíl Unie a dostižen byl až 10. května 1865. Následně byl odvezen do Fort Monroe a stal se vězňem číslo jedna. Poté bylo podepsáno příměří také mezi generály Johnstonem a Shermanem.¹⁸³

Záměr poválečné politiky a ekonomiky Severu byl evidentní: obnovit poničený Jih, který v této době opanovala poráženecká nálada, proto se období z let 1865–1877 nazývá obdobím radikální rekonstrukce Jihu. Mezi nejzásadnější změny, jež musely jižní státy přijmout, patřilo uzákonění zrušení otroctví, které vešlo v platnost již 1. ledna 1863 a v prosinci roku 1865 se stalo 13. dodatkem americké ústavy.¹⁸⁴ Téměř čtyřem milionům otroků se konečně dostalo svobody a celá země se s tím musela vyrovnat po

¹⁷⁹ TINDALL, SHI, s. 348.

¹⁸⁰ BROŽ, s. 302.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 303.

¹⁸² Generál Lee byl po podpisu příměří v Appomattoxu amnestován. Důvodem byly zřejmě jeho výjimečné velitelské schopnosti a federální vláda rozhodla o jeho zproštění viny a následně byl jmenován velitelem vojenské akademie v Lexingtonu.

¹⁸³ Tamtéž, s. 292–293.

¹⁸⁴ KŘÍŽEK, s. 133.

právní, ekonomické a především sociální a lidské stránce, což se později ukázalo jako nejsložitější.

4.1. Poválečná stabilizace a rekonstrukce Jihu

V situaci, kdy měl být Jih a Sever znovusjednocen, vystávalo mnoho problémů, které museli politici Severu vyřešit: „*Jak se mají sestavovat nové vlády? Jak a na čí útraty má proběhnout ekonomická obnova Jihu? Co s osvobozenými otroky?*“¹⁸⁵ Federální vláda se musela potýkat i se záležitostmi, které se týkaly obvinění vůdců Konfederace z vlastizrady a následného potrestání. Čelila nyní velkému tlaku, mnoho problémů vyžadovalo pečlivou přípravu a dostatek času, který však vláda v tak složitém období postrádala. Prezident Lincoln zastával program okamžité nápravy, radikální republikáni však požadovali více než navrácení ekonomické životaschopnosti Jihu a připojení k Severu. Skupina radikálů hodlala dosáhnout naprosté přeměny bývalé Konfederace, s tím Lincoln nesouhlasil, a proto napomohli již v roce 1864 přijetí Wadeova a Davisova návrhu zákona, který určoval přísná kritéria rekonstrukce. Mimo jiné chtěli také krajní republikáni zavést konfiskaci půdy a následného přerozdělování bývalým otrokům a předložili Kongresu mnoho plánů, jak tuto akci uskutečnit, žádný z nich však nebyl uskutečněn: „*Místo půdy či materiální pomoci se tak osvobozeným otrokům častěji dostávalo prastaré rady: pilně pracujte a ved'te střídmy, poctivý a příčinnivý život.*“¹⁸⁶ Pro osvobozené černochoy znamenalo přijetí 13. dodatku fakticky pouhou svobodu a tato svoboda se navíc v praxi příliš neprojevovala ještě po dlouhá desetiletí později. V březnu roku 1865 vznikl Úřad pro uprchlíky a osvobozené otroky, jenž měl ve své pravomoci přidělování opuštěné půdy právě skupinám těchto lidí. „*Kromě takovýchto dočasných nápravných opatření nezakotvil žádný z programů obnovy nikdy o mnoho víc než základní ústavní a zákonná práva pro osvobozené otroky...nicméně rozsah jejich působnosti byl neurčitý a byl dán spíše vývojem událostí než jednoznačným přihlášením se k zásadám rovnoprávnosti.*“¹⁸⁷

Prezident Lincoln přednesl 11. dubna projev, ve kterém zdůrazňoval, že je nutné státy bývalé Konfederace co nejdříve opět připojit k Unii. Prosazoval myšlenku zachování ohleduplnosti vůči Jihu, zároveň však požadoval co nejrychlejší vytvoření vlád jižních států a jejich naprostou loajalitu. Tato řeč, kterou přednesl z Bílého domu,

¹⁸⁵ TINDALL, SHI, s. 348.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 349.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 350.

se stala jeho poslední. Jelikož o pár dní později, 14. dubna 1865, se prezident se svou ženou Mary rozhodl vydat na představení do Fordova divadla ve Washingtonu, na které byl pozván také generál Grant s chotí, viceprezident Johnson a ministr zahraničí Seward. Všichni se však omluvili a na veselohru „Our American Cousin“ neboli „naš americký bratranec“ nedorazili. V Lincolnově lóži se při představení nacházely pouze další tři osoby: prezidentova žena Mary Toddová Lincolnová, dcera senátora Harrise Clara Harrisová a major Henry Reed Rathbone.¹⁸⁸ Celé divadlo bylo zaplněno návštěvníky, byli zde významné osobnosti, důstojníci, kteří se vrátili z války nebo obyčejní lidé, kteří si vážili okamžiku, kdy mohou vidět prezidenta osobně a kdy „...*je s nimi osvoboditel a vítěz, mravní síla člověka, který nesl na svých ramenou břímě spravedlnosti všemi silami, které bylo možné vydat a které mu zbývají.*“¹⁸⁹ Během komického představení byl Lincolnovi nejprve doručen neznámý vzkaz, jenž mu přinesl komorník z Bílého domu.¹⁹⁰ Několik minut poté přišel k prezidentově lóži muž, který se stráží prokázal jako jeden ze senátorů amerického Kongresu, byl to však John Wilkes Booth, neúspěšný herec, příslušník Jihu a Lincolnův odpůrce.¹⁹¹ Bez jakéhokoliv zaváhání pozvedl zbraň k Lincolnově hlavě a vystřelil. Major Rathbone se pokusil Bootha chytit, ten však byl nejspíš připraven i na tuto možnost a vytáhl nůž, kterým bodl Rathbonea do hrudi, nato útočník seskočil z lóže na jeviště, které bylo o pět metrů níže, a při pádu se poranil. Přes bolestivá zranění stihl zvolat „*Sic semper tyrannis*“ - „*Tak vždy tyranům*“ a dal se na útěk.¹⁹² Do té chvíle, než začala Mary Lincolnová z lóže volat zprávu o smrti prezidenta, všichni přítomní si mysleli, že jde jen o součást představení. Lincoln byl následně přemístěn z přeplněného divadla do domu na protější straně ulice, kde byl uložen na lůžko: „*Prezidentovy oči byly zavřené, a kromě jeho hlasitě chraptícího dechu, který by mohl být slyšet po celém domě a vzlykání jeho manželky a oddaného služebníka, nebyl z této místnosti slyšet žádný zvuk.*“¹⁹³ Zde v Petersonově domě také následujícího dne v 7 hodin 22 minut zemřel.¹⁹⁴ Kvůli této tragédii bylo Fordovo divadlo ve Washingtonu zavřeno a již nikdy znovu

¹⁸⁸ BROŽ, s. 284.

¹⁸⁹ MATOUŠEK, s. 36.

¹⁹⁰ GOODWIN, s. 287.

¹⁹¹ MATOUŠEK, s. 36.

¹⁹² GOODWIN, s. 287.

¹⁹³ COGGESHALL, s. 43.

¹⁹⁴ GOODWIN, s. 292–293.

otevřeno.¹⁹⁵ Celé Spojené státy zahalil smutek, Lincolnovo tělo bylo převezeno do Springfieldu ve státě Illinois a po událostech občanské války a jeho brzké smrti, která přišla prakticky hned poté, co naplnil své „poslání“, se pro mnohé stal mučedníkem.¹⁹⁶

Na prezidentský post byl dosazen Lincolnův viceprezident Andrew Johnson, který se hodlal držet jeho vizí. Část radikálů nabyla dojmu, že nový prezident bude k Jihu a jeho rekonstrukci, oproti Lincolnovi, nekompromisní. Záhy bylo však republikánům zřejmé, že se v Johnsonovi spletli a že se jeho plán na restauraci Unie velmi podobá Lincolnovu. Již v květnu 1865 vyhlásil prezident amnestii pro osoby, jejichž zdanitelný majetek přesahoval hodnotu 20 000 dolarů, což většinou představovalo skupinu zámožných plantážníků či obchodníků a ti, kteří do vyhlášené amnestie nespádali, se mohli na prezidenta obrátit se zvláštní žádostí o propuštění.¹⁹⁷ Na žádosti tohoto typu odpovídal Johnson často kladně a počet propuštěných tímto způsobem do konce roku 1865 vzrostl na 13 000.¹⁹⁸ Ve státech bývalé Konfederace, v nichž tak ještě neučinil Lincoln, jmenoval Johnson prozatímní guvernéry. Každý z těchto států měl poté povinnost ratifikovat 13. dodatek k ústavě. Po příkladu bývalého prezidenta také podpořil omezené volební právo pro černochoy, které se týkalo těch, kteří dosáhli vzdělání nebo absolvovali vojenskou službu. Státy Jihu Johnsonovi požadavky plnily, avšak zde byla pořád zjevná touha po zachování otroctví.

V prosinci roku 1865 se poprvé od konce Americké občanské války sešel Kongres, který měl projednat a schválit nově vzniklé vlády států Jihu. Největším problémem tohoto procesu se stala skutečnost, že většina vlád se velmi podobala těm předchozím. O poslanceká křesla se ucházelo několik konfедераčních generálů, plukovníků a dokonce i její bývalý viceprezident Alexander H. Stephens, Kongres však uvolnit křesla „povstalcům“ odmítl. Ke všemu byly ještě na Jihu přijaty nové zákoníky, jež omezovaly svobodu černochoů, a ti nadále zůstávali oddělenou sociální vrstvou, která podléhala zvláštním pravidlům a omezením. Jih Spojených států tedy nadále budil dojem, že se výhod otrokářství nehodlá vzdát a tato skutečnost přiváděla i umírněné republikány na stranu radikálů. Poté byl Kongresem ustanoven Výbor pro obnovu, ke kterému nebyli Jižané přizváni a „...jeho úkolem bylo shromažďovat důkazy a předkládat návrhy. S rostoucí řadou svědků, vypovídajících o nedostatku kajičnosti na

¹⁹⁵ COGGESHALL, s. 37.

¹⁹⁶ HUTEČKA, *Země krví zborcená*, s. 457–458.

¹⁹⁷ OPATRŇÝ, s. 290.

¹⁹⁸ TINDALL, SHI, s. 351.

*straně povstalců, se iniciativa v tomto orgánu přesouvala na rozhodné radikály.*¹⁹⁹ Nejvýznamnějšími z těchto radikálů se stali Thaddeus Stevens a Charles Sumner. Stevens bezpodmínečně trval na tom, že se jižanská společnost musí od základu změnit a Sumner s ním souhlasil a také hodlal docílit absolutní rekonstrukce Jihu: požadoval dokonce likvidaci hospodářské základny Jižanských statkářů a plantážníků. Jejich majetek měl být podle něj rozdělen mezi bývalé otroky.²⁰⁰ Oba tyto muži byli zastánci protiotrokářského hnutí a, ostatně jako většina radikálních republikánů, byli s tímto hnutím spojeni už dlouhou dobu. Snahy jim však komplikoval prezident Johnson, který se v těchto otázkách choval velmi zpátečnický. Koncem roku 1865 neměli stále radikálové potřebnou většinu k prosazení svých názorů, se kterou by mohli překonat prezidentova veta. Během roku 1866 však Johnsonův vliv slábnul a začal ztrácet podporu v řadách umírněných republikánů. Radikálové úpadku prezidentovi popularity využili a záhy se jim podařilo prosadit zákon, kterým bylo stanoveno, že všechny osoby narozené ve Spojených státech (s výjimkou Indiánů) jsou občany a proto se na všechny vztahují naprosto stejné zákony. Johnson se právo pokusil vetovat s námitkou, že zákon bude vyvolávat rasové neshody. V dubnu 1866 již však Kongres právo veto přehlasoval. Jako potvrzení tohoto zákona byl Kongresem v červnu přijat 14. dodatek k ústavě, jenž potvrzoval státní občanství všech osob narozených či žijících na území Spojených států a zakazoval jakémukoliv z nich tyto výsady krátit. Jižanské státy, kromě Tennessee, tomuto dodatku vzdorovaly a zde také tyto rozpory vedly k rasovým bouřím, při kterých byli černoši masakrováni.²⁰¹ „*Federální snahy prosadit občanskou a politickou rovnost pro černé nicméně během rekonstrukce neuspěly, protože vláda nebyla ochotná či schopná poskytnout dostatečné zdroje či použít náležitou sílu k překonání násilného odporu bílých vůči rovnosti černých, který vypukl na Jihu.*“²⁰² Tyto události označili radikálové za výsledky Johnsonovi politiky.

Názorové rozepře mezi Johnsonem a radikálními republikány se dále prohlubovaly. Ve volbách do Kongresu koncem roku 1866 získali však republikáni v obou komorách potřebnou většinu a bez ohledu na možnost Johnsonova veta přijali několik zákonů o obnově. Prvním byl zákon o vojenské obnově, dalším například zákon o armádním velení. Zákon o vojenské obnově ustanovil mimo jiné i podmínky pro

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 353.

²⁰⁰ OPATRŇÝ, s. 292.

²⁰¹ TINDALL, SHI, s. 355.

²⁰² FREDERICKSON, George M., *Rasismus: stručná historie*, Praha 2003, s. 68.

tvorbu nových vlád států Jihu. Tyto státy byly, kromě Tennessee, následně rozděleny na pět vojenských oblastí.²⁰³ Aby měly jižanské státy nárok na zastoupení v Kongresu, musely nejdříve vypracovat ústavu, která by byla v souladu s Ústavou Spojených států, jež musela zaručit všeobecné volební právo všem mužům starším 21 let, bez ohledu na rasu, barvu či předchozí stav a poté musely schválit 14. dodatek.²⁰⁴ V červnu roku 1868 se Kongres usnesl, že podmínky znovupřijetí do Unie splnilo šest států, zbylé čtyři státy (Virginie, Mississippi, Texas a Georgie) přistoupily k Unii až roku 1870, po ratifikaci 14. a 15. dodatku.²⁰⁵ V období vlády radikálů měli černoši své historicky první zastoupení v Kongresu. Byli to dva černošští senátoři: Hiram Revels a Blanche K. Bruce, oba ze státu Mississippi. Díky republikánům měly také černošské děti poprvé ve Spojených státech možnost dostat se do škol. Roku 1877 docházelo do škol více než 600 000 černošských dětí.²⁰⁶

Přestože byla občanská válka ukončena, uzavřeno příměří a proces rekonstrukce Jihu probíhal, rozdílnost mezi severními a jižními státy byla stále znatelná a to především v sociální sféře. Zatímco na Severu byli již lidé černé pleti víceméně skutečně svobodní, na Jihu rostla nespokojenost s výsledky války a zrovnoprávněním černochů. Brzy po ukončení občanské války vznikla organizace, jejíž členové byli zaměřeni právě proti černochům, avšak také proti republikánům bílé pleti. Toto sdružení známé pod názvem Ku-klux-klan vzniklo ve státě Tennessee roku 1866 jako společenský klub a záhy se stalo populárním po celém Jihu. Jeho členové se často uchýlovali k násilí a vandalismu, jež páchali na černoších a jejich majetku, například aby černému voliči znemožnili své právo volby uplatnit: „*Po válce přišla gerila vedená Kukuluxklanem, masové vraždění černých voličů a příslušníků republikánské strany;*“²⁰⁷ Aktivita Klanu byla však následně označena za protiprávní a jeho činnost začala polevovat, jižanský rasismus ale stále sílil. V průběhu 19. a 20. století zde docházelo ke střetům, v nichž běloši brali právo do svých rukou a černochy, byť pouze podezřelé z trestného činu bez prodlení obvinili, odsoudili a potrestali, často velice krutým způsobem – takzvaným lynčem: „*...omotali mu celé tělo řetězem, který připevnili k zadní části automobilu...Usekli mu uši a pohlaví...(řetěz) hodili přes větev tak, aby mohli svou oběť zavěsit nad plameny. Aby se nemohl řetězu držet, usekli mu prsty...dav*

²⁰³ Tennessee bylo vyňato, jelikož již přijalo 14. dodatek.

²⁰⁴ TINDALL, SHI, s. 356–357.

²⁰⁵ OPATRŇÝ, s. 297.

²⁰⁶ TINDALL, SHI, s. 360.

²⁰⁷ JOËL, s. 17.

*se rozestoupil, aby se mohly přijít podívat i ženy a děti“.*²⁰⁸ Oběťmi lynče, kterému ve většině případů přihlížel jásající dav, se stávali muži, ženy i děti.

Zvláště pro černošské obyvatelstvo Jihu Americká občanská válka příliš velký přelom nepředstavovala, avšak z celkového hlediska je nutné tento konflikt chápat jako zásadní v dějinách tohoto státu a národa. Již samotný akt zrušení otroctví, jenž se stal dodatkem k americké ústavě, znamenal, že Spojené státy americké vstupují do nového historického a z části také ideologického období.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 7–8.

5. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo nastínit politickou, ekonomickou a společenskou situaci ve Spojených státech amerických přibližně během 2. poloviny 19. století a osvětlit mnohé příčiny vzniku největšího válečného konfliktu, jenž se odehrál na americkém kontinentu, které bývají často nesprávně zužovány pouze na otrokářský systém Jihu. Práce si dále také kladla za cíl popsat průběh občanské války, včetně událostí nejdůležitějších bitev. Průběh do velké míry ovlivňovala ekonomická a politická situace a v neposlední řadě Prohlášení o zrušení otroctví z 1. ledna 1863. Dále se práce zaměřuje na samotné ukončení války a její důsledky. Nebyly zde opomenuty významné osobnosti tohoto období, jako byl například Abraham Lincoln, Jafferson Davis, Frederick Douglass či Robert E. Lee, ani podstatné události, mezi které lze zařadit kupříkladu vznik Konfederovaných států amerických, akt zrušení otroctví, podepsání kapitulace či zavraždění prezidenta Lincolna.

Americká občanská válka znamenala mezník v amerických dějinách. Konflikt, který začal v podstatě jako poměrování sil a souboj severní a jižní části o převahu a vliv v zemi, se vyvinul v první moderní válku tohoto typu. Moderní válku, v níž se již nebojovalo muž proti muži, nýbrž ve smyslu hromadného zabíjení a anonymity na bojištích. Občanská válka zde napomohla ke zrušení instituce otroctví a osvobození přibližně čtyř milionů obyvatel Spojených států černé pleti. Bylo jí také zajištěno znovuoobnovení Unie, díky vítězství Severu a upevnění moci federální vlády. Avšak i přes nově nabytou jednotu se zde mezi Severem a Jihem stále existovaly znatelné politické, ekonomické a především rasové rozdíly. Některé ze států bývalé Konfederace ještě po dlouhá desetiletí odmítaly smířit s platností Prohlášení o zrušení otroctví a s ním souvisejícími změnami. Ještě v průběhu 2. poloviny 19. století a 1. poloviny 20. století zde docházelo ke konfliktům, kdy běloši přebírali iniciativu obvinění, rozsudku a trestu do svých rukou, o čemž pojednává například Joël Michel ve své publikaci s názvem *Lynčování, zpráva o kruté minulosti USA*. V této knize autor popisuje kruté způsoby, jakými bylo zacházeno s černochoy, ať to byli muži, ženy či děti, mladí či staří, vinní či nevinní. Lynč jakožto nástroj jižanského lidu, neobvyklá instituce a vynášení rozsudků s naprostou absencí spravedlivého soudu nebo alespoň trestu v lidských podmínkách – oběťmi těchto činů byli černoši ještě velmi dlouho po skončení občanské

války. O černoších stále nebylo zvykem uvažovat jako o občanech či jako rovnoprávných bytostech a v souladu s tímto názorem vznikla v roce 1866 organizace s názvem Ku-klux-klan. Z Tennessee, kde byl Ku-klux-klan založen, se brzy začal šířit po celém Jihu a jeho členové byli rozhodnutí bojovat proti zrovnoprávnění černochoů. Často se však uchýlovali k vandalismu a násilí, jež páchali nejen na černošském obyvatelstvu, ale také i na republikánech bílé pleti. Po roce 1870 přijal Kongres několik opatření, jež měly černochoy chránit před aktivitami klanu, například prohlásil nošení tradičních bílých převleků či sdružování Klanu za nezákonné. Aktivity této organizace se však zmírnily až poté, co prezident Grant jako varování pozastavil platnost *Habeas corpus* v Jižní Karolíně a zahájil zde hromadné trestní stíhání. Následně aktivita Klanu upadala a svou činnost rozvíjel znovu až po první světové válce, to ovšem neznamenalo zmírnění rasismu a nenávisti k černochoům. Zrovnoprávnění Afroameričanů procházelo náročnou cestou, na které se tito lidé museli opakovaně potýkat s negativním veřejným míněním, xenofobií a rasismem. Velký mezník představovala občanská válka také pro ženskou emancipaci. Zatímco před válkou spočívala ženská úloha především ve starosti o domácnost, během války musely začít pracovat všude tam, kde chyběli muži, jež odešli na bojiště. Ve válečném období poté plnily činnost dělníků v továrnách či úředníků. Ženy však také hromadně vstupovaly do války na pozici zdravotních ošetřovatelek, kde se setkávaly s těžkou prací a každodenním utrpením. Po válce se většina žen opět vrátila do svého tradičního postavení v domácnosti, jejich smýšlení však tato zkušenost ovlivnila a část z nich se začala svých práv aktivně domáhat.

Občanská válka byla bezesporu jednou z nejdůležitějších událostí amerických dějin a také byla posledním válečným konfliktem na území Spojených států. Je nutné ji chápat jako významný milník amerických dějin, jelikož s sebou přinesla mnoho zásadních změn, týkajících se například obecného pohledu na černochoy, na ženy či změnu postoje k samotnému válčení. V neposlední řadě měla tato válka za následek rozvoj průmyslu, především zbrojního, ale také například textilního, železničního a dalších - poprvé byl v tomto období mimo jiné použit telegraf či opakovací pušky.

Vítězství Unie nad povstaleckým Jihem sice znamenalo zachování jednoty, zrušení otroctví, posílení centrální vlády a vlastně i začátek nového historického období pro Spojené státy, bylo však do určité míry Pyrrhovým vítězstvím – neboť bylo draze zapláceno těžkými ztrátami na životech. Americká občanská válka se stala neodmyslitelnou součástí amerických dějin a kultury.

6. BIBLIOGRAFIE

- BROŽ, Ivan, *Hvězdy proti hvězdám: Americká občanská válka 1861-1865*, Praha 2009.
- COGGESHALL, Edwin W., *The Assassination of Lincoln*, Chicago 1920.
- DOUGLASS, Frederick, *Narrative of the Life of Frederick Douglass*, New York 1995.
- FREDRICKSON, George M., *Rasismus: stručná historie*, Praha 2003.
- GOODWIN, Doris K., *Lincoln: tým rivalů: geniální politik Abraham Lincoln*, Praha 2013.
- HUTEČKA, Jiří, *Generál a jeho historikové: Robert E. Lee a americká historiografie*, Olomouc 2005.
- HUTEČKA, Jiří, *Země krví zborcená: Americká občanská válka 1861-1865*, Praha 2008.
- JOEL, Michel, *Lynčování: zpráva o kruté minulosti USA*, Praha 2009.
- KODET, Roman, *Bitva u Gettysburgu (1863)*, in: *Historický obzor* 23, 2012, 9/10, s. 233–235.
- KŘÍŽEK, Leonid, *Americká občanská válka*, Praha 1994.
- MARSHALL, Charles, *Appomattox*, Baltimore 1894.
- MATOUŠEK, Jaromír, A. *Lincoln*, Praha 1947.
- OPATRNÝ, Josef, *Válka Severu proti Jihu*, Praha 1998.
- Reader's Digest Association Ltd, *Ilustrované dějiny světa, zápas za národní sebeurčení 1815-1870*, London 2007.
- SWOBODA, Grzegorz, *Gettysburg 1863*, Praha 2000.
- TINDALL, George B.; SHI, David E., *Dějiny Spojených států amerických*, Praha 2008.

7. RESUMÉ

The Bachelor thesis entitled *The Civil War in USA* deals with situation in the United States of America in the second half of the 19th century and the causes, course and consequences of this conflict. In this work are described major battles of the Civil War such as the Battle of Gettysburg or Bull Run and important personalities of this period such as Abraham Lincoln, Jafferson Davis, Robert E. Lee or Ulysses S. Grant. There is also the important events which include the creation of Confederate States of America, the Declaration on the Abolition of Slavery, the signing of the surrender or even the assassination of president Lincoln.

In addition to the warfare this work captures the economic, political as well as racial differences between North and South of the United States, which greatly influenced the course of the Civil War itself the result of a post-war reconstruction of the South. For many decades after the end of the Civil War the Southern states didn't cope with these results as a statement about the abolition of slavery, which has freed nearly four million slaves.

The conflict between the Northern and Southern unit continued after the war, not on the battlefield, but in the political sphere. It's necessary to understand that Civil War is one of the most important events in history of the United States and certainly has become an inseparable part of the history of this state and the nation. Given the scale of this work was not possible to cover all the important information, events and personalities that were related to this topic.